

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÅSTERÅS**

Akademien för utbildning, kultur och
kommunikation

Den fysiska klassrumsmiljön

-en kvalitativ undersökning om lärares utformning av klassrumsmiljön i
grundskolans tidigare år

Jenny Malmquist Adorno

Examensarbete på avancerad
nivå i lärarutbildningen

VT 2009

Handledare: Kamran Namdar

Examinator: Margaret Obondo

SAMMANFATTNING

Jenny Malmquist Adorno

Den fysiska klassrumsmiljön

-en kvalitativ undersökning om lärares utformning av klassrumsmiljön i grundskolans tidigare år

Årtal: 2009

Antal sidor: 28

Syftet med denna studie var att undersöka hur lärare utformar den fysiska klassrumsmiljön och vilka pedagogiska tankar som ligger till grund för detta, samt belysa eventuella skillnader i detta, mellan lärare i årskurs ett till tre och årskurs fyra till sex, i grundskolans verksamhet. Studien bygger på en kvalitativ forskningsstrategi med semistrukturerade intervjuer, som genomfördes med sex lärare. Av resultatet framkom att möblering utgör den huvudsakliga aspekten i utformningen av klassrumsmiljön, därefter innefattar miljön, bland annat, tillgängligt material, tekniska hjälpmedel och väggprydnader. De pedagogiska tankar som låg till grund för utformningen syftade på, tillgång till samspel, stödja individuella lärstilar och behov samt att skapa en miljö som är strukturerad, ordnad, harmonisk och trivsamt, vilket lärarna ansåg stödjer elevernas lärande. Andra faktorer som framkom i studien, var att lärare utformar miljön utifrån aspekter såsom disciplinära och tidsmässiga, samt utifrån opåverkbara faktorer som, antal elever, skolans fysiska och ekonomiska resurser. De skillnader, mellan yngre respektive äldre årskurser, utgjordes främst av elevernas möbler och viss interiör, vilket syftade på elevernas åldersmässiga behov samt olika undervisningsformer i yngre respektive äldre årskurser.

Författarens tack

Till att börja med vill jag rikta ett hjärtligt tack till samtliga lärare som tagit sig tid att delta i denna studie och som bidragit med sina kunskaper och erfarenheter inom området. Jag vill också tacka rektorerna för deras medgivande till att jag fick intervjua skolverksamheternas personal.

Jag vill även rikta ett varmt tack till min handledare Kamran Namdar, som har väglett mig under studiens gång, med både värdefulla råd och stöttning. Tack!

Till sist vill jag tacka min familj och vänner innerligt, för ert outtröttliga uppmuntrande och stöttande. Tack!

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte	1
1.2	Forskningsfrågor	1
2	Litteraturgenomgång	2
2.1	Den fysiska klassrumsmiljön.....	2
2.1.1	Den fysiska klassrumsmiljön och dess betydelse för elevers lärande	2
2.1.2	Individuella behov och lärtilar	3
2.1.3	Elevers delaktighet och inflytande i den fysiska klassrumsmiljön	4
2.1.4	Yngre respektive äldre elevers klassrumsmiljö	4
2.2	Fysiska lärandemiljöer i ett antal pedagogiska modeller	5
2.2.1	Freinet pedagogiken	5
2.2.2	Waldorf pedagogiken.....	5
2.2.3	Reggio Emilia pedagogiken	5
2.3	Vygotskijs teori om lärande och utveckling	6
2.3.1	Vygotskijs teori om olika rum för lärande	6
2.4	Utfallet av litteraturen	7
3	Metod	8
3.1	Forskningsstrategi.....	8
3.2	Datainsamlingsmetod	8
3.3	Urval	10
3.4	Databearbetning och analysmetod.....	11
3.5	Reliabilitet och validitet	11
3.6	Etniska ställningstaganden	12
4	Resultatredovisning	12
4.1	Hur organiserar och utformar lärare den fysiska klassrumsmiljön?	12
4.1.1	Möblering.....	12
4.1.2	Interiör.....	13
4.1.3	Material och tekniska hjälpmedel.....	13
4.2	Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för utformningen av den fysiska klassrumsmiljön?.....	14
4.2.1	Tillgång till samspel.....	14
4.2.2	Stödja individuella lärtilar och behov	15
4.2.3	Elevdelaktighet och inflytande	16
4.2.4	Tilltalande, aktiv, inbjudande och meningsfull miljö som stimulerar till utforskande och kunskapsinhämtning	16
4.2.5	Disciplin och kontroll	17
4.2.5.1	Möblering och interiör.....	17
4.2.5.2	Individuella lärtilar och behov.....	18
4.2.6	Skolans ekonomiska och fysiska resurser.....	19
4.2.7	Tidsresurser	19
5	Resultatanalys	19
5.1	Hur organiserar och utformar lärare den fysiska klassrumsmiljön?	19
5.1.1	Möblering.....	19
5.1.2	Interiör.....	20
5.1.3	Material och tekniska hjälpmedel.....	21
5.2	Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för utformningen av den fysiska klassrumsmiljön?.....	21
5.2.1	Tillgång till samspel.....	21
5.2.2	Stödja individuella lärtilar och behov	21
5.2.3	Elevdelaktighet och inflytande	22
5.2.4	Tilltalande, aktiv, inbjudande och meningsfull miljö som stimulerar till utforskande och kunskapsinhämtning	22
5.2.5	Disciplin och kontroll	23

5.2.6 Skolans ekonomiska och fysiska resurser.....	24
5.2.7 Tidsresurser	24
5.3 Finns det skillnader i utformningen av den fysiska klassrumsmiljön och lärares pedagogiska tankar bakom dessa, mellan årskurs ett till tre och mellan årskurs fyra till sex, i sådana fall vilka?.....	24
6 Diskussion.....	25
6.1 Metoddiskussion	25
6.2 Resultatdiskussion	26
6.3 Vidare forskning	28
Referenser	29
Bilaga 1- Frågeguide	31
Bilaga 2- Missivbrev	32

1 Inledning

Klassrummets ekologi består av den fysiska och den sociala miljön beskriver Stensmo (1997). Den sociala miljön omfattar alla aktiviteter som sker i klassrummet såsom samlingar, redovisningar, instruktioner, grupparbeten, läsning, skrivning och så vidare. Den fysiska miljön, enligt författaren innefattar bland annat, klassrummets utformning, möblering, klassrummets storlek, material och hjälpmedel, samt ljud-, ljus- och luftvillkor.

I denna uppsats kommer jag att belysa den fysiska klassrumsmiljön med fokus på hur den kan utformas av lärare. Jag är intresserad av de tankar som lärare har i planeringen och utformningen av klassrumsmiljön och hur lärare ser på kopplingen mellan elevers lärande och klassrumsmiljön. Har lärare ett pedagogiskt syfte med utformningen eller utformas miljön ogenomtänkt, som grundar sig på gamla vanor, eller på tids- och resursbrist? Kan antalet elever vara en påverkande faktor? Har lärare riktlinjer att följa när de utformar klassrumsmiljön? I skolans styrdokument är direktiven få för den fysiska klassrumsmiljön anser Björklid (2005), men det poängteras dock att den skall vara "ändamålsenlig" (s. 24) och att miljön skall vara trygg, trivsamt, stimulerande för utveckling och lärande, samt uppmuntra till ansvar och inflytande. Den individuella skolverksamheten ansvarar för att leva upp till styrdokumentens bestämmelser samt avgör den enskilda verksamheten hur de ekonomiska resurserna skall fördelas.

Arbetsmiljölagstiftningen påpekar att Sveriges största arbetsplats är skolan och alla i skolan, både personal och elever, har rätt till en god arbetsmiljö. Riksdagen beslutar om de lagar och regler som ligger till grund för hur det skall vara i skolan, där aspekter i den fysiska miljön som ljud, ljus, luft, skolans lokaler, möbler med mera behandlas. Lagstiftningen framhåller även elevers rättigheter till inflytande över skolverksamhetens arbetsmiljö, vilket även kan utläsas i Lpo94 där det framhålls att "De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, skall omfatta alla elever" (s. 46). I den fysiska miljön kan det exempelvis vara att påverka klassrumsmöbleringen och genom det kan eleverna få se ett direkt konkret resultat av deras inflytande, poängterar arbetsmiljöverket (2008).

Som blivande lärare med klassrummet som en stor del av min framtida arbetsplats, anser jag, att kunskaper angående detta är av stor vikt för att kunna skapa och utforma en arbetsmiljö på bästa möjliga sätt för mina elever. Med hänsyn till de faktorer som denna studie kommer att belysa som betydelsefulla vid utformningen av den fysiska klassrumsmiljön.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka lärares utformning av den fysiska klassrumsmiljön och de pedagogiska tankar som ligger till grund för detta, samt undersöka om det finns eventuella skillnader i detta, mellan lärare i årskurs ett till tre och årskurs fyra till sex i grundskolans verksamhet.

1.2 Forskningsfrågor

- Hur organiserar och utformar lärare den fysiska klassrumsmiljön?

- Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för utformningen av den fysiska klassrumsmiljön?
- Finns det skillnader i utformningen av den fysiska klassrumsmiljön och lärares pedagogiska tankar bakom dessa, mellan årskurs ett till tre och årskurs fyra till sex, i sådana fall vilka?

2 Litteraturgenomgång

I detta kapitel kommer tidigare forskning inom ämnet att presenteras, som har efterforskat på Mälardalens högskolas bibliotek, i Eskilstuna och Västerås. Tidigare examensarbetens referenslistor har även använts för att få stöd i sökningen av relevant litteratur.

2.1 Den fysiska klassrumsmiljön

Ett klassrum, med dess oftast begränsade yta, skall fungera som en arbetsplats för både elever och lärare enligt Stensmo (1997). Det är många människor som skall kunna arbeta och vara verksamma där och därför är det viktigt att den fysiska miljön i klassrummet är utformad på ett genomtänkt sätt och att den ger komfort, för att arbetsmiljön skall vara så fördelaktig som möjlig. De aspekter som skall tas med i beräkningen är till exempel god ljud-, ljus- och luftkvalité samt belysning. Placering av hjälpmedel och undervisningsmaterial så att det är lätt tillgängligt för att inte ödsla tid. Dekorationer och anslagstavlor bör arrangeras så att de inte har en distraherande effekt på eleverna. Möblera bänkar, kateder, bord och bokhyllor för att få en fungerande trafik i klassrummet, samt för att alla elever skall kunna se tavlan och för att läraren skall kunna se alla elever. Det behöver inte innebära att eleverna är placerade i rader utan de kan vara placerade i grupper, poängterar författaren. Vidare är ett område för grupparbete fördelaktigt, som till exempel ett bord, en soffa eller en matta framhåller författaren. Ett dilemma som kan uppstå i dagens klassrum är att elevantalet ökar vilket leder till minskat klassrumsutrymme, som i sin tur kan leda till att verksamheten bli opraktisk, hävdar Björklid (2005).

2.1.1 Den fysiska klassrumsmiljön och dess betydelse för elevers lärande

Ogden (2003) poängterar att klassrummet utgör den centrala delen av elevers lärandemiljö i skolverksamheten och bör därmed utformas så att elevers lärande gynnas. Författaren menar att det inte finns något direktiv på hur ett optimalt klassrum skall utformas. Hänsyn skall tas till bland annat, elevers olika behov, skolans ekonomiska och fysiska resurser, men författaren poängterar att målsättningen skall vara att skapa optimala förutsättningar för elevers lärande. Skantze (1989) lyfter i sin avhandling att barn och vuxna upplever och utforskar arkitektur olika. Barn utforskar miljön kroppsligt, sinnligt och handlingsmässigt och tar till sig kunskap, skapar åsikter och löser uppgifter i och av miljön. Enligt författaren behöver barn en tydlig miljö som ger möjlighet till kroppsligt och sinnligt utforskande och inte en fysisk miljö som är anonym och enkel som barn inte kan identifiera sig med. Björklid (2005) instämmer att miljön skall upplevas som meningsfull och väcka barns nyfikenhet att lära, vilket miljön kan göra om den tillåter kroppslig och sinnlig utforskning. Arkitekturforskning visar att den estetiska kvalitén av rum har en inverkan på välbefinnandet och koncentrationsförmågan. En miljö skall utstråla harmoni, ordning och ro, samtidigt som den skall vara inspirerande och stimulerande så att eleverna motiveras till att utforska och skapa betonar författaren.

Gudmundsson (1997) hävdar att forskning visar att 70 % av alla elever blir mycket påverkade av faktorer som har med den yttre miljön att göra och därav är den fysiska miljöns utformning viktig för elevers studieförmåga.

Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) betonar miljöns betydelse för yngre barns lärande. I interaktion med omgivningen tillägnar sig barn kunskap och därför är den pedagogiska miljöns utformning av stor vikt. Miljön i verksamheten ger barn signaler om förväntningar och om den rådande kulturen, därmed bör verksamheten skapas med mål om att stimulera, utmana och skapa gynnsamma förutsättningar för barns lärande. Skantz (1989) framhåller att "En skolmiljö för barnen är miljö med ett vänligt och kunskapsinspirerande uttryck, en miljö som fysiskt och konkret kan visa fram att här finns meningsfulla och lockande saker att ta reda på, att utforska, att göra" (s. 146). Torstensson (1996) poängterar kommunernas ansvar över skollokalers standard och dess utrustning. Lokalernas storlek, luftkvalitet, temperatur, ljudmiljö samt belysning är alla faktorer som påverkar lärandet och utan en god kvalitet inom dessa områden spelar lärarens utformning av den fysiska klassrumsmiljön ingen roll hävdar författaren, eftersom dessa faktorer påverkar lärandet.

2.1.2 Individuella behov och lärstilar

Enligt Gudmundsson (1997) är lärandet individuellt. Människor tar till sig och bearbetar kunskap, koncentrerar sig och kommer ihåg undervisningen på olika sätt, vilket visar att alla har olika lärstilar. Detta beror enligt författaren på att hjärnhalvorna, den högra och den vänstra, används olika mycket hos olika individer. Den elev som domineras av den vänstra logiska hjärnhalvan behöver ha en lugn och tyst arbetsmiljö, bra belysning och vill helst arbeta utan avbrott med uppgiften tills den är färdig. Med en höger dominant hjärnhalva är eleven i behov av flera pågående arbetsuppgifter som eleven kan gå emellan och gärna i samspel med andra. Eleven är energifull, tycker om ljud, musik och samtal men behöver pauser lite då och då poängterar författaren.

För att anpassa verksamheten efter elevers olika lärstilar är det fördelaktigt att börja med den fysiska klassrumsmiljön anser Boström & Svantesson (2007). Författarna rekommenderar ett klassrum där möbleringen är flexibel, det vill säga att faktorer i miljön kan vara flyttbara och lätt anpassas efter elevers behov. Genom att inreda klassrummet i olika avdelningar med till exempel flyttbara skärmar och materiallådor, kan olika sektioner för samarbete eller individuella studier skapas. Dessa sektioner underlättar även för anpassning av belysning, temperaturbehov och ljudmässiga faktorer, såsom behov av musik, tystnad eller bakgrundsljud. Att ge elever tillåtelse att arbeta i en soffa, på en matta eller till exempel längst en vägg, är alla faktorer som kan stödja olika lärbehov. Fysisk aktivitet underlättar elevers tankeverksamhet menar Gudmundsson (1997). Gemensamma ordningsregler som förhindrar att elever stör varandra eller att denna lärstilsmetodik missbrukas, kan vara fördelaktigt att ha poängterar Boström & Svantesson (2007). De elever som har svårigheter med att hitta sin lärstil, får genom de olika områdena i klassrummet, möjlighet att upptäcka den stil som passar bäst för sitt lärande, framhåller Gudmundsson (1997). Barn med koncentrationssvårigheter bör vara placerade så att ögonkontakt och interaktion med läraren underlättas, antingen genom att sitta längst fram vid läraren eller längst bak i klassrummet för att ha uppsikt över sina klasskamrater och det som pågår i rummet hävdar Kadesjö (2001). En hörnsten är en harmonisk och lugn miljö, påpekar Gudmundsson (1997) vilket ger bästa förutsättningar för lärande.

2.1.3 Elevers delaktighet och inflytande i den fysiska klassrumsmiljön

Barns delaktighet i utformningen av den fysiska miljön är även ett viktigt moment i lärandet anser Pramling Samuelsson & Sheridan (1999). För att skapa elevdelaktighet i arbetsmiljön råder Gudmundsson (1997) att gemensamt med eleverna möblera om klassrummet. Det ger ökat inflytande och möjlighet för elever att skapa en attraktiv och meningsfull arbetsmiljö, vilket stimulerar lärandet anser författaren. Björklid (2005) poängterar att miljön inte upplevs på samma sätt av alla elever vilket kan vara ett pedagogiskt dilemma, men författaren framhåller dock vikten av elevers rättigheter till inflytande och ansvar över sin arbetsmiljö, vilket Lp094 förespråkar. Delaktighet i utformningen av arbetsmiljön handlar om elevdemokrati framgår i Jedeskogs (2007) artikel, vilket är viktigt att samtliga elever i skolverksamheten skall få möjlighet till. Författaren framhåller att eleverna stärks av delaktighet och en lärare i artikeln poängterade att eleverna borde få ökad delaktighet överlag i skolverksamheten.

2.1.4 Yngre respektive äldre elevers klassrumsmiljö

Jedeskog (2007) ger i sin artikel en beskrivning av klassrums typiska scenografi för yngre respektive äldre elever i grundskolan, utifrån en studie där 40 klassrum hade besökts. Det som var utmärkande i ett klassrum för yngre elever var att cirka 20 till 30 elever samsades på en begränsad yta, som oftast var möblerade med bord och förvarings lådor för deras läromedel. Katedern fungerade för det mesta som en avlastningsyta och kunde vara svår att upptäcka, därmed tonades den ned som en maktsymbol för eleverna. Denna beskrivning stämde även in för de äldre eleverna, men det som skiljdes var att de äldre eleverna förvarade sina läromedel utanför klassrummet och katedern hade en mer central plats i deras klassrum påpekar författaren.

Artikeln tar upp klassrummets möblering ur olika aspekter såsom funktion, trivsel, elevers enskilda behov, samt ur ett disciplinärt syfte. En strategi för läraren kan vara att möblera elever i rader om två för att förebygga störande inslag och ha kontroll över eleverna. Artikel påvisar att denna placering är mest gynnsam för lärarens arbete, mer än för elevernas möjligheter till spontana samspel. Två och två placering kan även bygga på arbetsformer, då helklassundervisning utgör nästan halva tiden av dagen. Denna placering bidrar till mer ögonkontakt mellan lärare och elever, vilket även ger läraren större kontroll över klassen. Artikeln påvisar att möblering som anpassas utifrån den pågående aktiviteten i klassrummet är liten, utan möbleringen sker ett antal gånger per år utifrån behovet av variation i miljön.

Väggarna i de yngre elevernas klassrum i studien pryddes av elevernas egna alster, såsom teckningar, tankar, dikter, skolans regler, elevlistor, almanackor, årstidsbilder och så vidare. Tanken med denna rekvisita var att klassrummet, bland annat, skulle förmedla en klassrumsbild med lärande, rutiner, dag- och årligstruktur i fokus. Vikten av att ”yngre barn måste anknyta, se saker i sitt sammanhang” (s.115) påpekades i studien, medan ”äldre elever får skapa sammanhangen själva, det blir mer abstrakt” (s. 115). De äldre eleverna, beskriver Jedeskog (2007), uppfattas mer som ett kollektiv och miljöns betydelse för utveckling, lärande och identitetsskapande samt dess utformning minskar med ålder enligt studien. De äldre eleverna ”Dom är mer inriktade på att höra, se och lära” (s. 114). I de äldre elevernas klassrum sitter mer anonyma alster på väggarna, såsom gruppredovisningar med texter och bilder och där är individuella elevarbeten mer sällsynta. Klotter på väggar och bord i de äldre elevernas klassrum var mer vanligt och detta kan ses som ett avståndstagande

av eleverna till verksamheten, vilket kan tyda på att de inte känner någon samhörighet med skolan. För att motverka elevers destruktiva beteende på miljön kan skolan ge elever mer ansvar av utformningen av klassrums- och skolmiljö, enligt författaren. Den övriga dekoreringsen och utrustningen i klassrummen i studien, var bland annat, att rummet utgjordes av en rad fönster längst en vägg oftast prydda med gardiner, blommor kunde finnas, en vägg täcktes av en whitebord som läraren använder till att skriva på, en OH-apparat och en nerdragbar duk och ibland kartor kunde hänga i taket över tavlan, bandspelare, tv och dator förekom, beskriver Jedeskog (2007).

2.2 Fysiska lärandemiljöer i ett antal pedagogiska modeller

2.2.1 Freinet pedagogiken

Enligt Nordheden (1995) lägger Freinet tonvikt på att barnens fysiska och materiella miljö skall vara väl genomtänkt och meningsfull för dem. Ett lustfyllt och meningsfullt lärande är viktiga hörnstenar i pedagogiken, liksom elevers ansvar och delaktighet i skolverksamheten. Freinet rekommenderade åtta små rum eller områden, där eleverna kunde arbeta med olika aktiviteter, ensamma eller tillsammans med kamrater. I klassrummet bör det finnas runda bord istället för bänkar, som stimulerar till samtal mellan eleverna eller som är till för individuella arbetsuppgifter. I de olika rummen skall eleverna ha tillgång till inspirerande material och elevers arbeten och material, både färdiga och pågående projekt skall ligga framme för åskådning och för inspiration till fortsatt arbete. Tanken med det är att miljön skall vara skapande, samt att synliggöra själva arbetsprocessen som leder fram till ett färdigt resultat. Klassrumsmiljön avspeglar vilka elever som finns i verksamheten. Nordheden (1995) poängterar att ändamålsenlig möblering med enkla medel är möjligt, om pedagogen som Freinet uttryckte det "börja möblera så att det passar barnens verksamheter och inte ha möblering som styrs av kontroll och förmedlingspedagogik" (s. 29).

2.2.2 Waldorf pedagogiken

I Waldorfskolor ligger fokus på att elever skall få utveckla en social, en praktisk och en kognitiv grund inför framtiden, framhåller Lindholm (2005) och därav utformas rummen i verksamheten utifrån dessa tre grundaspekter. Gedigna byggnader, rena inomhusmiljöer, milda färger och väl vald inredning genomsyrar Waldorfskolor. Miljön upplevs som vacker, trygg, ombonad och ger en varm hemlik känsla. En viktig hörnsten i pedagogiken är att eleverna skall få utveckla tanke, känsla och vilja i ett konstnärligt och socialt genomtänkt sammanhang. Pedagogiken betonar mötet mellan individer som viktigt. Eleverna skapar sin egen arbetsbok, istället för att ha färdigtryckta läroböcker, där berättande, skapande och samtal leder fram till ansamlingen i boken. Olika skapande aktiviteter används som lärandemetod inom alla ämnen, i de naturorienterade ämnena används elevers sinnen och erfarenheter och rörelsekonsten eurytmi stärker koordinationsförmågan, vilket ger stöd åt skrivning, enligt författaren.

2.2.3 Reggio Emilia pedagogiken

En grundtanke inom Reggio Emilia pedagogiken är vikten av att lyssna och respektera barnet som en individ i samhället, "där barns utforskande, lärande och kunskapande ses i ett aktivt och kommunikativt perspektiv" (s. 198) Dahlberg & Åsen (2005). Genom att barnet får möjlighet till att aktivt utforska, tänka och handla, enskilt och tillsammans med andra, skapar och konstruerar barnet kunskap och blir medveten om sin egen läroprocess. Kommunikation är ett nyckelord i pedagogiken

och genom tanke, dialog och aktivitet i samspel med andra sker lärande och utveckling. Miljöns utformning i verksamheten är av stor vikt då den skall skapa förutsättningar för barns utforskande och lärande. Pedagogens uppgift blir att organisera och planera sammanhang och miljöer, där barnen genom aktivitet kan tillägna sig kunskaper och själva lärprocessen blir viktigare än den färdiga produkten. Den utmanande miljön skall genomsyras av glädje och lust till att lära, med stimulerande material som väcker barns motivation, kreativitet, fantasi och intresse. Väggarna i verksamheten pryds av barnens olika alster och dokumentation av barnen i form av bilder och texter, detta för att synliggöra verksamheten och lärandet för barnen, föräldrar och pedagoger. Genom att studera, minnas och samtala om dokumentationen med barnen skapas nya idéer och tankar om utveckling, därav Reggio Emilia uttrycket ”man måste gå tillbaka för att kunna gå vidare” (s. 206) Dahlberg & Åsen (2005).

2.3 Vygotskijs teori om lärande och utveckling

Enligt Strandberg (2006) är ”aktivitet” ett nyckelord i den ryske psykologen Lev S. Vygotskij's (1896-1934) teori om lärande och utveckling. Vygotskij ansåg, enligt författaren, att grunden till lärande bygger på yttre aktiviteter i samspel med andra människor, med hjälp av verktyg, i speciella kulturella miljöer, som övergår till inre individuella utvecklingsprocesser. Det som kännetecknar de yttre aktiviteter som leder till lärande är att de är sociala, medierade, situerade och kreativa, enligt Vygotskij.

Den sociala aspekten bygger på att människan lär och tänker i samspel med andra för att sedan tänka och göra själv. Lp094 framhåller betydelsen av att elever både utvecklar det egna sättet att lära samt lär sig tillsammans med andra. Med medierade, menar Vygotskij, medierade artefakter vilket innebär hjälpmedel, såsom tecken och verktyg som ständigt finns närvarande i mänskliga aktiviteter. Säljö (2000) beskriver dessa hjälpmedel som språkliga, intellektuella och fysiska redskap vilka människan fungerar i samspel med. Den tredje aspekten enligt Vygotskij, som Strandberg (2006) beskriver, är att alla aktiviteter alltid är situerade. Det innebär att aktiviteter alltid äger rum i speciella situationer såsom kulturella sammanhang, rum och platser. Kreativ, är den fjärde aspekt för aktiviteter som ligger till grund för utveckling och lärande enligt Vygotskij. Med det menar forskaren att människan inte bara kan använda situationer, hjälpmedel och relationer utan även är kapabel att förändra dessa. Ett exempel på förändring som Strandberg beskriver, är barn och elevers möjlighet till inflytande över sina lärsituationer . Lp094 betonar vikten av att ”Alla som arbetar i skolan skall främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön” (s. 46).

Enligt Vygotskijs teori, som Strandberg (2006) skildrar, är utveckling och lärande inte bundet till givna situationer i samhället eller till olika utvecklingsstadier hos människan. Med hjälp av utvecklingszoner kan människan ta sig vidare i sin utveckling och i sitt lärande genom att studera, imitera och träna i samspel med andra för att sedan självständigt klara av uppgiften. Vygotskijs proximala utvecklingszon som Egidius (2005) beskriver, innebär att förflytta sig från en utvecklingszon till nästa genom interaktion med individer som bemästrar en företeelse eller situation bättre.

2.3.1 Vygotskijs teori om olika rum för lärande

Enligt Strandberg (2006) fastställer Vygotskij att kultur och människa inte kan skiljas åt, de är båda påverkbara och utvecklas kontinuerligt av varandra. Människan skapar kultur, samtidigt som människan tar till sig kultur i ett ständigt rörelseförlopp. Författaren beskriver att en elev inte kliver in i samma klassrum två gånger, i och med att eleven oupphörligen förändrar och utvecklar sitt förhållande till klassrumsmiljön. Vygotskij framhåller, enligt Strandberg (2006), att ingen miljö är neutral eftersom den kan innefatta värderingar, kunskaper, känslor, erfarenheter, värderingar, förväntningar samt artefakter, därför poängterar Strandberg vikten av att skolans rum uppmärksammas i och med dess påverkan på elevers lärande. I Lp094 under rubriken "God miljö för utveckling och lärande" kan följande läsas "Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och viljan och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan skall vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevers bildning, tänkande och kunskapsutveckling" (s.39).

Strandberg (2006) beskriver Vygotskijperspektivets väsentliga aspekter att uppmärksamma gällande lärandeområden. Dessa är: tillgång till interaktioner, tillgång till aktivitet, tillgång till artefakter, tillgång till hopp om utveckling samt tillgång till kreativitet. Tillgång till, menar Strandberg, innefattar inte vad som ett rum består av utan den tillgång ovan nämnda faktorer som elever har.

Tillgång till interaktion innefattar tillgång till samspel med andra människor, vilket Vygotskij poängterade som en grund som all utveckling kretsar kring. Från yttre aktivitet i interaktioner till inre individuellt tänkande, därmed behövs enligt Strandberg (2006) två rum, ett rum för interaktion och ett rum för egen tankeverksamhet. Tillgång till aktivitet innebär att elever har rum till förfogande som möjliggör olika aktiviteter. Strandberg kopplar detta till de svenska läroplanerna då dessa betonar "färdighet" (s. 29) som en form av kunskap. Författaren anser att elever behöver ha tillgång i skolverksamheten till rum som det går att genomföra olika aktiviteter i. Tillgång till artefakter handlar enligt författaren, om Vygotskijs teori om att de psykologiska processerna inte uppstår i hjärnan utan de växer fram genom individens aktiva samspel med den rådande kultur och med hjälp av artefakter. Tillgång till intresseväckande, utmanande och relevanta tecken och verktyg för aktiviteten är därmed av stor vikt för lärandet. Den fjärde väsentliga aspekten gällande lärandeområden, enligt Vygotskijs teori, är tillgång till hopp om utveckling, vilket Strandberg beskriver. Denna aspekt handlar om huruvida ett rum utstrålar positiva eller negativa förväntningar och kan framkalla utvecklingshopp eller inte. Lp094 påpekar vikten av att "Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter" (s. 39). Tillgång till kreativitet i lärandeområden, innefattar individens möjligheter att påverka och förändra den rådande kulturen. Genom att tillåta elever att vara kreativa och delaktiga i, för dem, meningsfulla förändringar i rummet, gynnas lärandet betonar författaren.

2.4 Utfallet av litteraturen

De praktiska pedagogiska kategorierna vid utformning av den fysiska klassrumsmiljön framkommer i litteraturgenomgången enligt följande:

- Möblering – Innefattar bland annat, bänkar, bord, hurtsar, hyllor, arbetsytor
- Interiör – Innefattar bland annat, väggytor, dekorationer, estetik, belysning, ljud
- Material och tekniska hjälpmedel

Den pedagogiska/lärande teori som ligger till grund för de praktiska pedagogiska kategorierna framkommer i litteraturgenomgången enligt följande:

- Tillgång till samspel
- Stödja individuella lärstilar och behov
- Elevdelaktighet och inflytande
- Tilltalande, aktiv, inbjudande och meningsfull miljö som stimulerar till utforskande och kunskapsinhämtning
- Disciplin och kontroll
- Skolans ekonomiska och fysiska resurser

3 Metod

3.1 Forskningsstrategi

Denna studie bygger på en kvalitativ forskningsstrategi, vilket jag upplevde som mest relevant för min studie, då jag inte eftersökte ett generaliserbart resultat, vilket förknippas med en kvantitativ metod enligt Stukat (2005). Författaren beskriver att den kvalitativa forskningsmetoden innebär "att tolka och förstå de resultat som framkommer, inte generalisera, förklara och förutsäga" (s. 32). Mitt syfte med studien var att mer djupgående undersöka lärares tankar kring utformningen av den fysiska klassrumsmiljön, därför valde jag att samla in data genom intervjuer. Att välja intervjuer som metod är fördelaktigt om forskarens motiv är att gå på djupet i undersökningen, snarare än att få fram ett bredare resultat, framhåller Denscombe (2000).

Den kvalitativa forskningsstrategin har sitt ursprung i den humanvetenskapliga traditionen, där ett tillvägagångssätt inom metoden är fenomenografin påpekar Stukat (2005). Inom fenomenografin ligger intresset på att beskriva människors olika uppfattningar och sätt att tänka om fenomen i omvärlden, samt att skildra variationer av dessa, istället för att redogöra för hur det egentligen är beskriver författaren. I min undersökning var syftet att få informanternas uppfattningar och tankar kring den fysiska klassrumsmiljön, samt visa på eventuella variationer i deras tankesätt, därför blev valet av forskningsstrategi en kvalitativ metod med intervjuer som datainsamlingsmetod.

Fördelar med den kvalitativa forskningen är, enligt Denscombe (2000), att den kan ge detaljrik information vilket jag fick genom att intervjua informanterna och möjlighet till att ställa följdfrågor. Nackdelen med en kvalitativ forskningsmetod kan vara att den inte är generaliserbar och mindre representativ anser författaren, vilket dock inte var min avsikt med studien.

3.2 Datainsamlingsmetod

Då mitt syfte med studien var att få mer djupgående och detaljerad information från informanterna kring deras tankar och erfarenheter om utformningen av den fysiska klassrumsmiljön, blev mitt val av datainsamlingsmetod att genomföra intervjuer. Den typ av forskningsintervju som jag upplevde som mest givande för att uppnå studiens syfte, var semistrukturerade intervjuer. Utifrån den metoden fick jag möjlighet att mer ingående intervjua informanterna som fick utrymme att berätta om sina åsikter, tankar och kunskaper. Denscombe (2000) påpekar att när personliga uppfattningar och erfarenheter skall undersökas mer djupgående är semistrukturerade intervjuer att föredra. Författaren beskriver att vid semistrukturerade intervjuer är intervjuaren

medveten om ämnesområdet, som skall behandlas i undersökningen och har en lista med både ämnen och frågor som skall bearbetas, men intervjuare är flexibel gällande ordningen. Vid intervjuerna använde jag mig av en frågeguide (Bilaga 1) med sju frågor inom forskningsområdet, som informanterna fick svara fritt ifrån. Dessa frågor ställdes till samtliga informanter och vid varje enskild intervju fick jag möjlighet till att ställa individuella följdfrågor för att få mer utvecklade och djupare svar, vilket Stukat (2005) menar är fördelaktigt för att få så mycket information som möjligt. Eftersom följdfrågorna utgick från informanternas svar och därmed varierades under intervjuerna finns de inte presenterade i frågeguiden.

Denscombe (2000) beskriver vikten av att forskaren är insatt i forskningsområdet och noggrant förberett intervjufrågorna. Efter att ha satt mig in i ämnet genom litteraturläsning och med utgångspunkt i mina forskningsfrågor och syfte med studien, utformades en frågeguide som användes vid samtliga intervjuer. Jag hade i åtanke vid utformningen att frågorna skulle vara övergripande, för att passa samtliga informanter i de olika årskurserna och frågeguiden bearbetades flertalet gånger innan den upplevdes som relevant för att uppnå syftet med studien. Informanterna fick inte tillgång till frågeguiden innan intervjun. Detta med syfte att förhindra att informanterna skulle diskutera frågorna med varandra, vilket kunde färga deras tankar och eventuellt påverka resultatet. Informanterna fick dock var sitt missivbrev ett par veckor innan intervjuerna, där syftet med studien beskrevs och de fick därigenom möjlighet till förberedelse inför intervjun.

Inför undersökningen tog jag personligen kontakt med rektorn på min partnerskola, som har verksamhet från förskoleklass till årskurs sex. Tanken var att samtliga intervjuer skulle utföras i den skolverksamheten, med lärare från årskurs ett till sex, för att uppnå syftet med studien. Jag berättade om studiens syfte för rektorn och fick tillåtelse att genomföra intervjuer med lärare i verksamheten. Denscombe (2000) understryker vikten av att få tillstånd från den ansvarige av en organisation inför en undersökning. Efter att ha fått rektorns tillstånd, tog jag personligen kontakt med lärare i olika årskurser på skolan. Då endast fyra lärare hade möjlighet att delta i studien, fick jag tänka om, hur jag skulle fortsätta med undersökningen och valet blev att kontakta ytterligare en skolverksamhet för de två resterande intervjuerna. Därefter kontaktade jag personligen rektorn på en annan grundskola, med verksamhet från förskoleklass till årskurs sex. Att valet föll på den skolverksamheten grundades på att jag är bekant med verksamheten, vilket jag upplevde som positivt med tanke på att jag snabbt kunde få respons. Jag informerade rektorn om studiens syfte, samt lämnade mitt missivbrev och därefter fick jag tillåtelse för intervjuer. Efter tillåtelsen kontaktade jag personligen två lärare i de resterande årskurser, som jag var i behov av att intervjua, för att uppnå syftet med studien. Dessa två lärare hade möjlighet att delta i undersökningen.

Samtliga lärare i de båda skolverksamheterna informerades personligen vid det första mötet om studiens syfte, tillfrågades om att delta i en intervju och blev informerade om ungefär hur länge intervjun kunde förväntas hålla på, att studien var anonym och deltagandet var helt frivilligt, samt tilldelades informanterna var sitt missivbrev (Bilaga 2). Enligt Denscombe (2000) skall forskaren ge förslag på ungefär hur lång en intervju skall ta, vilket jag tog hänsyn till då lärares tid oftast är begränsad. Samtliga lärare gav sina godkännanden till att delta i studien och informanterna fick själva välja tid och var intervjun skulle äga rum, det med syfte som Stukat (2005) beskriver, att miljön skall kännas trygg för den intervjuade. Intervjuerna med informanterna på

min partnerskola ägde rum i tillgängliga klassrum i skolverksamheterna, då informanternas egna klassrum var upptagna. Dessa intervjuer pågick ostörda. Informanterna i den andra skolverksamheten valde att bli intervjuade i sina respektive klassrum då de var tillgängliga. En av dessa utfördes utan avbrott och den andra blev avbruten vid ett par tillfällen av elever. Intervjun fortlöpte dock efter avbrotten utan, som jag upplevde det, någon påverkan. Samtliga sex intervjuer pågick mellan 30-45 minuter.

Den utrustning som användes under samtliga intervjuer var en bandspelare som jag i förväg hade kontrollerat att den fungerade, vilket Denscombe (2000) poängterar vikten av, samt fanns reservband och batterier medtaget vilket Stukat (2005) betonar är viktiga faktorer att ha i åtanke. Denscombe (2000) framhåller att den intervjuade kan hämmas av en bandspelare, men det upplevde jag inte som något hinder vid någon av intervjuerna. Andra hjälpmedel var studiens frågeguide och ett anteckningsblock för att gardera mig om bandspelaren skulle gå sönder.

Innan intervjuerna påbörjades informerades informanterna om Vetenskapsrådet (2007) fyra forskningsetiska principer, syftet med studien presenterades igen och informanterna tillfrågades om tillåtelse att spela in intervjun, vilket alla gav sitt samtycke till. Denscombe (2000) påpekar att vid intervjuer är "Tillit och en god relation är nyckelorden" (s.151). Författaren syftar till fördelen med att den intervjuade känner sig trygg och avslappnad, då det kan leda till att denne, mer fritt och öppet talar om ämnet. Jag upplevde att informanterna kände sig trygga och avslappande, men ett fåtal, upplevde jag, som något tidspressade då flera aktiviteter stod på schemat.

Fördelar med intervjuer är bland annat, enligt Denscombe (2000), att en intervju kräver enkel utrustning, den kan ge djupgående och detaljrik information om informantens åsikter och tankar. Nackdelar med intervjuer är, bland annat enligt författaren, att metoden är tidskrävande både avseende databearbetningen och analyseringen, samt de insamlade data har låg tillförlitlighet, då den oftast är unik för den intervjuade och för sammanhanget i sig. För studies syfte upplevde jag att fördelarna med att intervjua vägde tyngre än nackdelarna, då mitt syfte var att få mer djupgående information och inte ett generaliserbart resultat.

3.3 Urval

Då mitt val av informanter inte var slumpmässigt utan medvetna val, grundar sig urvalet på vad Denscombe (2000) kallar ett icke-sannolikhetsurval. Enligt författaren är dessa urval inte slumpmässiga, utan forskarens urval består av människor som uppfattas kunna bidra till undersökningen med antingen en unik kunskap eller att personen har en speciell position. Studiens syfte var att undersöka lärares tankar kring utformningen av den fysiska klassrumsmiljön och om dessa eventuellt skiljde sig mellan lärare som arbetar i årskurserna ett till tre och årskurserna fyra till sex. Därav grundades urvalet på informantens position i verksamheten, det vill säga vilken årskurs informanten var verksam i, med syfte att kunna bidra med information till min studie. Detta urval stämmer även överens med ett subjektivt urval, vilket Denscombe (2000) beskriver som ett urval som "handplockas" (s. 23) medvetet, på grunder att de människorna kan bidra med viktig data till forskningen.

Urvalet för denna studie består av sex lärare, där en lärare representerar en årskurs från ett upp till årskurs sex. Skolverksamheterna som informanterna arbetar i har

verksamheter från förskoleklass upp till årskurs sex med cirka 320 elever på respektive skola i en mellanstor stad i Sverige. Samtliga informanter är kvinnor och åldrarna varierar mellan 37 och 56 år. Informanternas yrkesverksamma år varierar mellan 12 och 22 år.

3.4 Databearbetning och analysmetod

Efter genomförandet och bandinspelningarna av samtliga intervjuer, lyssnade jag igenom var intervju för sig samt transkriberade dem. Denna process tog åtskilliga timmar, vilket Stukat (2005) beskriver som en tidskrävande uppgift. Därefter läste jag igenom intervjuerna flertalet gånger för att se eventuella mönster. Det resultat som framkom av intervjuerna sammanställdes i den modell som presenterades i utfallet av litteraturen, med grund i de två första forskningsfrågorna, samt ytterligare en kategori utöver modellen, som framkom av resultatet. Därefter var det möjligt att kunna jämföra och upptäcka eventuella skillnader mellan informanternas svar, i de yngre respektive äldre årskurserna, vilket utgjorde den tredje forskningsfrågan. Det sammanställda resultatet från intervjuerna tolkades och jämfördes till sist med den litteratur som jag läst, vilket utgör resultatanalysen som presenteras utifrån forskningsfrågorna för att ge läsaren en tydlig struktur av studien.

3.5 Reliabilitet och validitet

Enligt Denscombe (2000) innebär reliabilitet hur tillförlitligt mätinstrumentet i undersökningen är, det vill säga om undersökningen kan göras om på nytt med samma resultat. Då urvalet i studien utgjordes av endast sex informanter, upplever jag att det kan påverka resultatet om en annan forskare skulle upprepa studien med andra informanter. Mitt syfte med studien var aldrig att uppnå ett generaliserbart resultat då valet var att göra en kvalitativ studie. I en kvalitativ undersökning utgör forskaren själv en del av mätinstrumentet vilket innebär att reliabiliteten minskar, då forskarens egna tolkningar påverkar resultatet. Vid en intervju, påverkar forskaren i sig och sammanhanget informanten, vilket gör att reliabiliteten även minskar beskriver författaren. Stukat (2005) ger exempel på reliabilitetsbrister i en kvalitativstudie såsom, feltolkningar av frågor och svar, yttre störningar eller hur informantens fysiska och psykiska tillstånd vid intervjuens tillfälle är. Vid samtliga intervjuer ställdes följdfrågor vid oklarheter eller för att förtydliga något resultat. De yttre störningar som skedde vid en intervju upplevdes inte ha påverkat resultatet då intervjun sedan fortsatte där den avbrutits. De informanter som upplevdes något tidspressade gav dock tillfredsställande resultat. Jag är medveten om att min förförståelse, min tolkning, min intervjuteknik och intervjusammanhanget, kan påverka resultatet och därmed reliabiliteten.

Validitet beskriver Stukat (2005), innebär om forskaren faktiskt har undersökt det som skall undersökas i sin studie och inget annat. Denscombe (2000) påpekar att "validitet handlar om i vilken utsträckning forskningsdata och metoderna för att erhålla data anses exakta, riktiga och träffsäkra" (s.283). Syftet med denna studie var att undersöka lärares utformning och tankar kring den fysiska klassrumsmiljön, vilket gjordes genom intervjuer, då de kan ge mer djupgående information enligt Denscombe (2000). Författaren påpekar att en fördel med att utföra personliga intervjuer är att validiteten höjs, då forskaren på plats får möjlighet att kontrollera den insamlade data angående dess relevans. Frågeguiden (Bilaga 1) för intervjuerna utformades utifrån forskningsfrågorna och genom litteraturläsningen för att uppnå syftet med studien, frågeguiden anser jag är relevant för studien. Urvalet för denna studie fordrade informanter från samtliga årskurser mellan ett och sex för att kunna

jämföra resultaten mellan årskursernas yngre respektive äldre år, vilket jag tog hänsyn till i mitt urval. Resultatet som framkom i studien har jämförts med tidigare forskning som redovisats i litteraturgenomgången i studien, vilket författaren anser är ett sätt att granska validiteten.

3.6 Etniska ställningstaganden

I undersökningen tog jag hänsyn till individskyddskravet som omfattar fyra huvudkrav, vilka Vetenskapsrådet (2007) beskriver att alla forskare bör beakta vid forskning. Dessa fyra forskningsetiska principer är:

Informationskravet innebär deltagarens rättighet till att bli informerad om undersökningens syfte, de villkor som gäller vid undersökningen samt att deltagandet är helt frivilligt och kan avbrytas när som helst om deltagaren väljer så. Detta tog jag hänsyn till då jag berättade för informanterna om studiens syfte, varför jag ville att de skulle delta i undersökningen samt deras rätt att avbryta intervjun om de så önskade.

Samtyckeskravet innebär att forskaren har fått ett samtycke från deltagaren att medverka i undersökningen och att deltagaren har rätt att avbryta om så önskas utan några negativa konsekvenser. Genom att jag frågade informanterna om deras medverkan i studien och fick deras samtycke, samt informerade dem om rätten att avbryta utan konsekvenser, tog jag hänsyn till denna princip.

Konfidentialitetskravet innebär att all information från deltagaren skall behandlas konfidentiellt för att skydda dennes identitet och materialet skall förvaras så att ingen utomstående kan ta del av det. Samtliga informanter underrättades innan intervjuerna att allt material både behandlas konfidentiellt och förvaras oåtkomligt för utomstående. I studien har jag valt att inte nämna skolverksamheternas eller informanternas namn för att de skall förbli anonyma.

Nyttjandekravet innebär att den information som deltagarna delger i undersökningen endast kommer att användas i syfte för forskningen. Detta tog hänsyn till då jag informerade samtliga informanter om detta innan intervjuerna påbörjades.

4 Resultatredovisning

Nedan ges en presentation av det resultat som framkom vid intervjuer med sex lärare från två olika grundskolor. Lärarna som arbetar i årskurs ett till tre, kommer att hänvisas till i texten som, ”de yngre åren” och de lärare som arbetar i årskurs fyra till sex, kommer att hänvisas i texten som de ”äldre åren”. Då syftet inte är att jämföra resultatet mellan skolverksamheterna belyses inte respektive verksamhet i texten, utan enbart resultatet som framkom med fokus på eventuella skillnader mellan de yngre respektive de äldre åren. Resultatet presenteras utifrån forskningsfrågorna och den modell som framkom i utfallet av litteraturen. Av resultatet framkom en kategori utöver de kategorier som presenterats i den teoretiska modellen, vilken presenteras som en sista kategori i detta avsnitt.

4.1 Hur organiserar och utformar lärare den fysiska klassrumsmiljön?

4.1.1 Möblering

Två lärare i de yngre åren beskrev att eleverna har bord att sitta vid, vilka står i rader vända framåt med en pojke och en flicka vid varje bord och deras material förvaras i individuella lådor i hurtsar placerade i klassrummet. En av dessa lärare berättade att två elever har bänkar som är placerade längst fram i klassrummet. Den tredje läraren i de yngre åren berättade att eleverna har bänkar som är placerade i grupper, förutom två elever som sitter enskilt längst fram i klassrummet. Eleverna i de yngre åren, är placerade så att alla tydligt ser läraren och tavlan, berättade lärarna. De äldre eleverna har bänkar, berättade lärarna, som de förvarar sitt material i, förutom en klass som nyligen har fått bord med ljuddämpande yta, samt hurtsar för förvaring av sitt material. De äldre eleverna är placerade två och två, vända framåt, berättade lärarna. Ommöblering av elevernas bänkar och bord sker i samtliga klasser flera gånger per år enligt de sex intervjuade lärarna. Ommöbleringen varierar från tre gånger per år till cirka var tredje vecka.

En ståkateter, som är ett högt förvaringsbord eller ett skrivbord, som är placerat vid sidan om tavlan och samtliga klassrum har hyllor av olika slag för förvaring av material, beskrev alla lärarna. Tre lärare i de yngre åren berättade att de har en soffa placerad i klassrummet. Två av lärarna i de yngre åren beskrev att de har tillgång till grupprum och kapprum med arbetsbord i anslutning till klassrummet. Två av lärarna i de äldre åren berättade att det finns tillgång till grupprum med arbetsbord. En lärare i de äldre respektive yngre åren berättade att det inte finns någon tillgång till grupprum.

4.1.2 Interiör

En matta på golvet finns i två klassrum för de yngre åren och används till samling och lek, berättar lärarna. En lärare i de yngre respektive äldre åren berättade att de har gardiner och dukar i klassrummet. Takbelysningar finns i klassrummen, men inga enskilda belysningar, berättade alla lärare. En av lärarna i de äldre åren beskrev att det finns mycket prydnadssaker i deras klassrum. Två lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren berättade att de har ett fåtal prydnadssaker, som till exempel ljuslyktor och stenar i klassrummet. En lärare i de yngre åren och en lärare i de äldre åren beskrev att de inte har prydnadssaker alls i klassrummen. Vägutrymmena i klassrummen utgörs av fönster dörrar, två whitebords (lärarens skrivtavla längst fram i klassrummet), samt tom väggyta beroende på klassrummets form berättade lärarna. Föremål som är vanliga på väggarna i klassrummet är enligt lärarna kalendrar, årshjul med elevers porträtt, klassrumsregler och skolans värdegrund. Lärarna i de yngre åren berättade att de har alfabetet och talraden uppsatt. En lärare i de yngre åren och två i de äldre åren berättade att klassrumsväggarna speglar det som eleverna håller på med i undervisningen. En lärare i de äldre åren berättade att i deras klassrum sätts det mesta av undervisningen upp på väggarna, även tavlor och andra dekorationer. En lärare i de äldre åren berättade att denne inte har satt upp dekorationer, men några av elevernas arbeten sätts upp. En lärare i de yngre åren berättade att de inte sätter upp så mycket av undervisningsmaterialet, utan mer teckningar som barnen har gjort.

4.1.3 Material och tekniska hjälpmedel

Lärarna i de yngre åren berättade att det mestadels finns läsböcker i hyllor och lärarna i de äldre åren berättade att det mest finns faktaböcker, uppslagsverk, lexikon och läsböcker i deras klassrum. En lärare i de yngre åren och två lärare i de äldre åren berättade att de har material tillgängligt för eleverna såsom svenska och matematiskt arbetsmaterial. Två lärare i de yngre åren berättade att i deras klassrum finns inget skolmaterial tillgängligt, utan det plockas fram vid behov, förutom en

hylla med leksaker berättade en av dessa lärare. En lärare i de äldre åren berättade att det finns en hylla med lite material på. En lärare i de yngre respektive äldre åren berättade att de har en smart board i klassrummet. OH-apparat beskrev två lärare i de yngre respektive två lärare i de äldre åren att de har i klassrummet. Två av lärarna i de äldre åren berättade att de har väggfasta tv-apparater och dvd-spelare i klassrummen. Två lärare i de yngre åren och två av lärarna i de äldre åren berättade att de har en cd-spelare i klassrummet.

4.2 Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för utformningen av den fysiska klassrumsmiljön?

4.2.1 Tillgång till samspel

En lärare i de yngre åren upplevde fördelen med bord då det enklare går att ändra placeringen av eleverna utifrån lektionens aktivitet och syfte. Denna lärare föredrar att placera elever gruppvis, då det ger mer yta i klassrummet och ett naturligt samarbete. Läraren berättade att eleverna för tillfället är placerade två och två på grund av den nuvarande elevgrupps behov. En lärare i de yngre åren berättade, att syftet med att placera eleverna i smågrupper, var att främja och underlätta samarbete mellan elever. En lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren berättade att, ett syfte med ommöblering är att alla elever skall få lära känna varandra i klassen, få möjlighet att upptäcka hur man jobbar med olika människor, samt att alla elever skall få prova på att sitta på olika sätt såsom grupper, två och två eller en U-formsplacering. En lärare i de yngre åren berättade att:

Jag byter inte platser på måfå, utan det finns alltid en tanke bakom. Jag utgår ifrån till exempel hur de jobbar tillsammans, personligheter, vilka kan sitta ihop, vilka är i behov av lugn och ro och i behov av att sitta ifrån dörren. Vilka har behov av att se läraren längst fram för att inte tappa koncentrationen eller sitta långt bak för att se alla och ha kontroll över gruppen.

Alla lärare berättade att tanken bakom ommöblering i klassrummet av elevers bänkar och bord, grundas på elevgruppens storlek, behov och elevers individuella behov, eller om möbleringen inte fungerar av någon orsak, som till exempel att en elev upplever en placering som jobbig. En lärare i de yngre åren framhöll att:

Man kan ju ha en teori som man tycker är bra men det är ändå klassen man måste utgå ifrån. Storleken på klassen och elevgruppen i sig styr ju förutsättningarna och det måste man ha i åtanke.

Två lärare i de yngre och två lärare i de äldre åren berättade att de placerar ut eleverna i grupp- och kapprum beroende av aktivitet, med syften som grundas på samspel, enskilda arbeten eller olika pågående aktiviteter. En av dessa lärare i de yngre åren berättade:

Jag har som mål att försöka skapa olika slags arbetsplatser i klassrummet för att stimulera eleverna och möta deras behov.

En lärare i de äldre åren berättade:

Vilket arbetssätt man har tror jag inte spelar roll för den stora massan, om man sitter i grupper eller två och två, dom tar sig fram ändå. Men för dom som har lite svårare eller speciella behov då tror jag att det är bra att styra upp det.

4.2.2 Stödja individuella lärstilar och behov

Tre av lärarna i de yngre åren berättade att de i möbleringen har i åtanke att alla elever sitter så att de ser tavlan och läraren, vilket syftar dels på närkontakten mellan lärare och elever, ögonkontakten och även utifrån individuella behov, såsom hörselskador där läppläsning är viktigt. Detta är även av stor betydelse vid ljud- och bokstavsträning, poängterade en av lärarna. Elever med koncentrationssvårigheter placeras enskilt framme vid tavlan för att möta deras behov då de blir okoncentrerade och har svårt att följa med i undervisningen vid annan placering, berättade två lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren.

En lärare i de äldre åren berättade att denne har önskan om att kunna ordna klassrumsmiljön utifrån en "icke traditionell" klassrumsmöblering, utan utforma miljön utifrån "learning styles" modellen, men bland annat resurs och tidsbrist begränsade. Läraren förklarade att den modellen hjälper eleverna till att hitta sina individuella lärstilar och de behov som eleverna behöver tillgodose för att kunna lära sig på bästa möjliga sätt. Klassrummet är möblerat med olika områden som erbjuder olika sätt att arbeta på för att tillgodose olika lärstilar. Miljön är trivsamt, stimulerande och motiverande, vilket gynnar elevers lärande berättade läraren. En annan lärare i de yngre åren berättade att:

Jag tycker att det är väldigt intressant med "learning styles" och tror helt och fullt på att vi lär oss på olika sätt och har olika behov.

Hörselkåpor, berättade alla lärare, att det finns tillgängligt i klassrummen för eleverna vid behov av tystnad. En lärare i de yngre åren och två lärare i de äldre åren, berättade att några elever är i behov av att lyssna på musik under arbetspassen och därav har dessa elever inskrivet i sina individuella utvecklingsplaner att de får lyssna på musik. De sex lärarna berättade att elever har rörelsebehov. Två lärare i de yngre åren och en lärare i de äldre åren har "röris" med eleverna för att tillgodose behovet. En lärare i de yngre åren och en lärare i de äldre åren berättade att de har överenskommelser med vissa elever som är i större behov av att röra sig, att de får lämna klassrummet en stund vid behov. En lärare i de yngre åren berättade:

Det mest värdefulla är den stora runda mattan med leksaker i denna årskurs. Dom behöver leka och under lektionstid så får dom om dom är klara gå och leka medan några sitter kvar och gör klart. Det fungerar jättebra.

En lärare i de yngre åren har material tillgängligt på flera hyllor, tanken bakom detta är att det både stimulerar till lärande och ger eleverna möjlighet till att röra sig då de hämtar material, vilket tillgodoser deras rörelse behov. En lärare i de äldre åren berättade att tillgången till material enbart stimulerar lärandet och därför inte bör begränsas.

En lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren berättade att de har gardiner och dukar som fungerar som ljuddämpare och för trivsamt. Tre lärare berättade att

de har tassar på stolar och i bänklöck med syfte att dämpa ljudnivån i klassrummet. En lärare i de yngre åren berättade att de inte har några textilier på grund av hänsyn för allergi, vilket är negativt för ljudnivån menade läraren. Inget klassrum har enskilda ljuskällor för eleverna berättade lärarna, utan flertalet lärare, oavsett årskurs, justerar belysningen med syfte att markera en förändring av aktivitet, som till exempel dämpad belysning vid högläsning och full belysning vid aktivitet. Individuella ljuskällor berättade en lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren att de önskade tillgång till, då de upplever att arbetsron och lärandet gynnas av det.

Fem av lärarna berättade att de har tavlan och området runt tavlan relativt tomt. Syfte med det är enligt de fem lärarna, att det är ett distraherande moment för eleverna med för mycket stimuli och därmed får eleverna svårare att koncentrera och lära sig. En lärare i de äldre åren berättade att det sitter mycket uppe kring tavlan och märker inte av att tavelmiljön distraherar eleverna, utan läraren tror att det gynnar lärandet.

Tre lärare i de yngre åren berättade att de har en soffa i klassrummet, vilken fungerar som en lugn hörna för läsning.

4.2.3 Elevdelaktighet och inflytande

Eleverna i samtliga klasser får ge önskemål om möblering i klassrummet berättade lärarna. Fem lärare berättade att de själva fattar beslut om placeringar och en av dessa lärare i de yngre åren berättade:

I klassrådslådan ligger många lappar om att byta platser. Dom är med och får gehör, men jag bestämmer var och med vem dom sitter med, men det blir en förändring.

En lärare i de yngre åren berättade att klassen röstar om möbleringen så att det blir ett demokratiskt beslut, men läraren bestämmer inbördesplacering. En lärare i de yngre åren berättade att syftet med att eleverna inte är delaktiga i möbleringen beror på att utformningen måste vara anpassad för att stödja samtliga elevers behov. En lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren berättade att eleverna får vara med och dekorera väggarna, men lärarna avgör vad som sätts upp, om det är förnuftigt. En lärare i de äldre åren berättade:

Självklart är de med och dekorerar med sina alster. Det är roligt när det funkas och mycket nyttigt för dom. Kul för dom att se att de kan påverka och komma med idéer, samtidigt som det är även är nyttigt att höra varför något kanske inte fungerar.

4.2.4 Tilltalande, aktiv, inbjudande och meningsfull miljö som stimulerar till utforskande och kunskapsinhämtning

De sex lärarna berättade att klassrumsmiljön skall vara trivsamt. En lärare i de äldre åren berättade:

Det givetvis mycket viktigt att eleverna trivs och känner sig bekväma med både placering och klassrum. Jag är övertygad att det har betydelse för hur man lär sig.

Prydnadssaker i klassrummet, berättade en lärare i de yngre och två lärare i de äldre åren, skapar ombonad och trivsamt i klassrummet. Två lärare i de yngre åren berättade att de inte har prydnadssaker, eller endast någon enstaka sak, på grund av allergihänsyn. Den estetiska kvalitén i klassrummet har betydelse för elevernas lärande, anser fem av lärarna. En lärare i de äldre åldrarna berättade:

Det är nog bra om det är estetiskt tilltalande, men jag tror att belysning, ventilation och ljudnivå är viktigare för elevernas inläring.

En ordnad, strukturerad och ren arbetsmiljö som upplevs harmonisk, berättade alla lärare är viktigt. Fem lärare poängterade att det inte får vara för mycket stimuli, störande moment och rörigt i klassrumsmiljön som gör eleverna okoncentrerade, vilket leder till sämre arbetsförmåga och lärande berättade lärarna. En lärare i de äldre åren berättade att en stimulerande arbetsmiljö främjar lärandet.

Två lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren, berättade vikten av att elevers alster sitter på väggen, med syftet att elever behöver känna sig delaktiga i ett sammanhang. En lärare i de äldre åren berättade:

Det är viktigt för barnen själv. Jag räknas, det jag har gjort är viktigt. Det växer eleverna av.

Ett annat syfte med elevers alster på väggarna är för trivsel och föräldrars inblick i verksamheten, berättade en lärare i de yngre och en lärare i de äldre åren. En lärare i de äldre åren berättade att denne sätter upp det mesta som eleverna gör och även andra dekorationer, vilket läraren anser stimulerar och gynnar elevers lärande. Två lärare i de äldre åren och en lärare i de yngre åren berättade, att undervisningen knyter an till materialet på väggen, vilket byts ut vartefter temat ändras, med syfte att stödja elevers lärande. En lärare i de yngre åren anser att det var mer skapande verksamhet på väggarna i och med att de inte arbetar med teman på samma sätt som äldre elever.

4.2.5 Disciplin och kontroll

4.2.5.1 Möblering och interiör

Två lärare i de yngre åren och en lärare i de äldre åren berättade att syftet med att de placerar en pojke och en flicka bredvid varandra vid bänkar eller bord i klassrummet, syftas på att arbetsmiljön i klassrummet blir lugnare då, men även att eleverna på ett naturligt sätt får möjlighet att arbeta tillsammans med det motsatta könet. En lärare i de yngre åren anser att grupplacering inte fungerar på grund av att eleverna inte är mogna för det i den åldern och att de blir för okoncentrerade.

Var sak har sin tid, dom här eleverna är inte redo för det än. Det blir inte den interaktionen som man i så fall söker och tycker att det är ett resultat av att man ställer ihop borden och så får man till något bra. Nej, dom är inte där än, det blir mer lek.

En lärare i de äldre åren berättade att syftet med att eleverna sitter två och två är att gruppen lätt blir okoncentrerade vid grupplacering. Läraren berättade att elever fick byta möbler från bänkar till bord och läraren upplevde detta byte som negativt för

just den grupp elever, då gruppen beskrevs som ganska pratiga, okoncentrerade och slarviga.

Skillnaden med bänkar eller bord är, att har man sin bänk, då har man sitt område. Det kan vara stökigt i bänken, men har man bord och lådor då blir det lätt att dom lägger lite grejer på hurtsarna, där lådorna är och så lägger man lite i fönstret. Sen är det jättestökigt i klassrummet.

Tre lärare i de äldre åren föredrar bänkar framför bord, på grund av att det minskar springet i klassrummet, i och med att de förvarar allt material i sin bänk och arbetsmiljön blir därav lugnare berättade lärarna. En lärare i de yngre åren berättade att:

Allt material har de i sina bänkar. Eftersom det är en så stor grupp så har vi inte mattspel och material som dom kan gå och hämta, utan när vi ska göra laborativt arbete så tar vi lärare fram. Ingenting får de hämta själva eller finns tillgängligt för dem, för att slippa spring i klassrummet.

En lärare i de äldre åren berättade, att de hade haft en soffa som de tagit bort från klassrummet därför att det fungerade inte:

Syftet var när vi tog in sofforna för flera år sedan, det var ju att det skulle vara en trevlig hörna att gå och sätta sig i och läsa. Men som det har varit nu så har det inte varit det utan där så kan man sitta och kasta kuddar och brottas. Så syftet som vi hade från början funkade inte längre så vi kastade bort dom. Det var ett mer störande moment. Sen var det också trångt att ha en soffa i klassrummet.

En lärare i de äldre åren berättade att de inte har några prydnadssaker på grund av att elevgruppen är stökig, vilket har medfört att de har sönder saker. Resultatet av ett stökigt och slarvigt klassrum ledde till att eleverna fick en negativ inställning allting berättade läraren.

De sex lärare betonade vikten av ordning och reda, rutiner och klassvärdar som är ansvariga för vissa moment, som utdelning av material eller samla in fruktkomposten och så vidare, strukturerad och en praktiskmiljö för att spara tid och för att underlätta trafiken i klassrummet. En lärare i de yngre åren menar att ordning och reda skapar ett lugn hos eleverna, vilket behövs för inläring. En lärare i de yngre åren berättade:

Det är viktigt att det är ordning, rent och struktur. Att det ser fint ut och det hänger väl ihop, är det stökigt blir eleverna stökiga. Är jag nogga med att plocka undan då plockar dom undan.

4.2.5.2 Individuella lärstilar och behov

En lärare i de yngre åren och en lärare i de äldre åren berättade att om elever har behov av att stå och arbeta, ligga en stund eller dylikt, går det bra förutsatt att det inte leder till en stökig arbetsmiljö. En lärare i de äldre åren berättade att:

Jag har varit på "learning styles" kurser i flera omgångar, det låter bra men det är inte alltid så lätt att ta in det i verkligheten. Med exempelvis om någon sitter med en Mp3 spelare så undrar någon annan elev "Vad har du för musik?" och en del spelar högt och stör, då känns det som det blir mer skada än nytta. Hörsel kåporna blir också ett störande moment, man ska ha dom bara för att ha dom, inte för att man ville ha tyst.

4.2.6 Skolans ekonomiska och fysiska resurser

En lärare i de äldre åren berättade att ett hinder i utformningen av klassrumsmiljön är skolans ekonomiska resurser. En lärare i de äldre åren berättade att trots tillgång till ett grupprum, upplevde läraren att skolverksamhetens begränsade tillgångar till arbetsutrymmen, var en nackdel. De utrymmen som finns i verksamheten har inte den bästa studiemiljön för eleverna, då dessa platser inte är menade till att arbeta på, berättade läraren. En lärare i de äldre åren som inte har tillgång till grupprum, berättade att det är olika med tillgång till utrymmen, beroende på vilket klassrum som läraren får och att ibland har man tur och får större utrymmen berättade läraren. En lärare i de yngre åren berättade att soffan i klassrummet förmodligen kommer att tas bort på grund av platsbrist, då det tillkommer två elever i klassen. En lärare i de yngre åren berättade att klassrummets storlek är en styrande faktor i möbleringen.

4.2.7 Tidsresurser

En lärare i de äldre åren framhöll önskan om att ha mer tid till att tänka igenom klassrumsmiljön och placeringen, men på grund av tidsbrist, andra prioriteringar och gammal vana, så upplevs klassrumsmiljön ganska ogenomtänkt, berättade läraren. En lärare i de äldre åren berättade att tiden är en faktor som styr vid utformningen av klassrummet. En lärare i de yngre åren berättade:

Jag försöker utforma visst material med tanke på "learning styles" modellen, även om jag önskar att jag hade mer tid och ork till att utveckla det mer.

5 Resultatanalys

I följande avsnitt kommer resultatet att analyseras och tolkas gentemot tidigare forskning inom ämnet som har presenterats i litteraturgenomgången, med utgångspunkt i forskningsfrågorna och den teoretiska modellen.

5.1 Hur organiserar och utformar lärare den fysiska klassrumsmiljön?

5.1.1 Möblering

Resultatet visar att möblering av den fysiska klassrumsmiljön, utifrån olika pedagogiska syften, utgör den huvudsakliga aspekten vid utformningen av klassrummet. De faktorer som påverkar och är betydande för möbleringens utformning, framkommer i resultatet som, antal elever i klassen, elevgruppens behov samt klassrummets storlek. Jedeskog (2007) och Stensmo (1997) framhåller att klassrummens ytor oftast är begränsade och att de skall fungera som en arbetsplats för många människor. Björklid (2005) anser att det är ett dilemma med dagens klassrum då elevantalet ökar, vilket leder till mindre arbetsytor. Ogden (2003) menar även att läraren måste, bland annat, ta hänsyn till skolans fysiska resurser och elevers behov vid utformningen av klassrumsmiljön. Detta visar på de opåverkbara faktorer

som lärare stöter på i möbleringen av klassrumsmiljön och vilka troligtvis varierar beroende på skolverksamhet samt elevantalet från år till år.

Av resultatet går att utläsa att de flesta lärare möblerar klassrummet, oavsett bord eller bänkar, i rader om två elever vända mot tavlan och för elever i behov av enskilda platser är bänkar placerade längst fram nära läraren. Kadesjö (2001) menar att en placering nära läraren underlättar för elever med koncentrationssvårigheter då ögonkontakten och samspelet med läraren ökar. Det är troligt att en placering längst fram vid läraren upplevs som trygg och gynnar både koncentrationen och lärandet, då det kan bli färre distraherande faktorer för eleven. Av resultatet konstateras att samtliga lärare möblerar om i klassrummet under läsåret, med variation på antalet gånger och hur eleverna blir placerade efter ommöbleringen. Jedeskog (2007) belyser att ommöblering sker ett antal gånger per läsår för förändringens skull av miljön. Variationen av olika placeringar och antalet gånger av ommöblering kan bero på lärarens uppfattningar gällande elevgruppens behov och hur olika elever fungerar med olika placeringar. En förändring av arbetsmiljön kan vara stimulerande för både elever och lärare.

Flertalet lärare har tillgång till andra arbetsområden som grupprum eller kapprum med bord, hälften av lärarna har en soffa i klassrummet och två lärare har samlingsmattor framkommer i resultatet. Stensmo (1997) anser att det är betydelsefullt att ha områden tillgängliga för grupparbeten, vilket stöds av Vygotskijs teori om olika rum för lärande som Strandberg (2006) beskriver, samt Freinet pedagogiken belyser vikten av tillgång till olika rum som möjliggör för olika aktiviteter, framhåller Nordheden (1995). Skolans fysiska och ekonomiska resurser styr tillgången till möbler och andra arbetsområden i verksamheten, vilket kan bidra till lärarens möjlighet att skapa olika aktivitetsområden. Resultatet visar att lärare har katedern placerade vid sidan av tavlan, vilket Jedeskog (2007) poängterar avdramatiserar dess maktsymbol för eleverna. Detta kan bero på lärarens syn på sin lärarroll i dagens skolverksamhet, då rollen har ändrats från auktoritär till en mer vägledande och handledande roll.

5.1.2 Interiör

Väggutrymmen i samtliga klassrum varierar beroende på klassrummets form, men varje klassrum har två whiteboards längst fram i klassrummet samt kalender, årshjul och klassrumsregler konstateras av resultatet, vilket Jedeskog (2007) påpekar är vanligt förekommande i klassrum, vilket förmedlar, bland annat, rutiner och dag- och årligstruktur. Resultatet vittnar om att flertalet klassrumsväggar speglar undervisningens innehåll med variation av mängden uppsatt material. Prydnadssaker varierar även, men tyngdpunkt ligger på ett fåtal, visar resultatet. Enligt Stensmo (1997) är arrangerandet av väggdekorationer och andra dekorationer i klassrumsmiljön av vikt, för att inte verka distraherande för elever. Variationen i mängd av väggdekorationer och prydnadssaker mellan olika lärare skulle kunna bero på lärarens personliga tycke, samt lärarens uppfattning om vad som stimulerar elevers lärande.

Ljuddämpande faktorer i miljön visar resultatet att flertalet lärare använder på något sätt, såsom dukar, gardiner och tassar på stolar och bord. Belysningen är gemensam takbelysning som regleras efter aktivitet. Enligt Stensmo (1997) bör ljud och ljus aspekter uppmärksammas för att skapa en bra arbetsmiljö.

5.1.3 Material och tekniska hjälpmedel

Samtliga lärare har hyllor i klassrummet med olika typer av litteratur. Hälften av lärarna har annat arbetsmaterial tillgängligt för eleverna i klassrummet, går att utläsa av resultatet. Reggio Emilia och Freinet pedagogiken, samt Vygotskijs teori om lärande framhåller betydelsen av att eleverna har tillgång till material för lärandet. (Dahlberg & Åsen 2005, Nordheden 1995 och Strandberg 2006). Tekniska hjälpmedel, såsom cd-spelare och OH-apparater är vanligt förekommande i klassrummen, vilket Jedeskog (2007) belyser i sin artikel, men mindre vanligt är Smartbord visar resultatet. Detta kan bero på skolverksamhetens ekonomiska möjligheter, prioriteringar samt dess uppfattning om tekniska hjälpmedel och utvecklingsmöjligheter.

5.2 Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för utformningen av den fysiska klassrumsmiljön?

Av resultatet går att utläsa att samtliga lärare har en tanke bakom möbleringen och utformningen i klassrummet. Dessa grundar sig på olika aspekter såsom pedagogiska, disciplinära eller utifrån elevgruppens antal och behov, men även skolans ekonomiska och fysiska resurser samt tidsmässiga aspekter, visar resultatet. Den tidsmässiga aspekten är en kategori som framkom av resultatet, vilket inte framkom i utfallet av litteratur, men som är av betydelse att uppmärksamma, då den troligtvis kan komma i skymundan. Ogden (2003) menar att det inte finns några riktlinjer för hur ett optimalt klassrum skall utformas, men påpekar vikten av att målsättningen skall vara att skapa optimala förutsättningar för elevers lärande, då forskning visar att elever blir påverkade av miljön, poängterar Gudmundsson (1997). Pramling Samuelsson & Sheridan (1999), Stensmo (1997), Strandberg (2006), Nordheden (1997) Freinet pedagogiken, samt Dahlberg & Åsen (2005) Reggio Emilia pedagogiken, betonar vikten av att miljön uppmärksammas och utformas både meningsfullt och stimulerande samt är väl genomtänkt för att stödja lärandet. Skantze (1989) menar att miljön upplevs olika av barn och vuxna vilket bör tas hänsyn till i utformningen av klassrumsmiljön.

5.2.1 Tillgång till samspel

Resultatet vittnar om att en lärare har placerat eleverna i grupper med syfte att det främjar och underlättar samarbete mellan elever, i övrigt är två och två placering av elever vanligast visar resultatet. Jedeskog (2007) påpekar att två och två placering förhindrar spontant samspel mellan elever. Flertalet lärare använder sig dock av grupper, kapprum eller hörnor i klassrummet, för olika aktiviteter och individuella behov, vilket går att utläsa av resultatet. En lärare anser att elevers arbetsätt inte har någon inverkan på deras lärande. Tillgång till samspel med andra människor, menar Vygotskij är grunden för all utveckling, framhåller Strandberg (2006), Reggio Emilia och Freinet pedagogiken påpekar likaså vikten av samspel för lärande. (Dahlberg & Åsen 2005 & Nordheden 1995). Att elever oftast är placerade i rader om två och två, kan tolkas som fördelaktigt för helklassundervisning, då det underlättar för ögonkontakt mellan elever och lärare samt uppfattas som en traditionell placering. Användning av andra arbetsområden för olika arbetsätt kan bero på lärares uppfattningar om att samspel gynnar elevers lärande.

5.2.2 Stödja individuella lärstilar och behov

Hälften av lärarna ansåg att närhet till eleverna är viktigt och att alla elever kan se läraren i undervisningen. Detta utifrån syften såsom elevgruppens behov samt utifrån arbetsformen visar resultatet. Enligt Jedeskog (2007) tar helklassundervisning upp

ett stort utrymme av undervisningen. Att utforma möbleringen så att läraren ser alla elever och att alla elever ser läraren och tavlan, belyser Stensmo (1997) att läraren bör tänka på vid möbleringen. Av resultatet går att utläsa, att de flesta lärare ordnar väggutrymmen runt tavlan relativt tomt, för att motverka distraktion hos eleverna. Enligt Stensmo (1997) bör väggutrymmen arrangeras så att de inte distraherar eleverna. Detta kan tolkas som att lärare har erfarenhet av att för mycket stimuli runt tavlan verkar distraherande för elever och genom mindre stimuli uppmärksammar eleverna läraren samt undervisningen bättre.

Att stödja elevers individuella lärstilar och behov vittnar resultatet om att flertalet lärare tar hänsyn till på olika sätt. Dels genom att elever har möjlighet att arbeta på olika platser, tillgång till individuell musik och rörelse, hörsel kåpor för behov av tystnad eller till exempel genom lek. Boström & Svantesson (2007) anser att verksamheten bör anpassas efter elevers olika lärstilar, då allt lärande är individuellt poängterar Gudmundsson (1997). Detta visar på lärarens medvetenhet om elevers individuella behov i sitt lärande och att lärare tillmötesgår dessa på olika sätt.

Materialtillgängligt, visar resultatet, att hälften av lärarna har i klassrummet, som grundas på att det stimulerar lärandet samt täcker rörelsebehov när eleven hämtar materialet. Gudmundsson (1997) påpekar att fysisk aktivitet underlättar tankeverksamheten. Vygotskijs teori om tillgång till artefakter, Freinet och Reggio Emilia pedagogiken betonar vikten av inspirerande material som är intresseväckande, har stor betydelse för lärandet (Dahlberg & Åsen 2005, Nordheden 1995). Skantz (1989) likaså, anser att en skolmiljö skall uttrycka att det finns lockande och meningsfulla saker att göra, ta reda på samt utforska. Materialtillgängligt i klassrummet kan bero på lärarens förhållningssätt till elevers lärande, inredning som styr eller stort antal elever i klassen som leder till mindre ytor.

5.2.3 Elevdelaktighet och inflytande

Elevers inflytande och delaktighet i möbleringen sker genom elevers önskan om platsbyte, men de flesta lärarna fattar beslutet var och med vem eleverna sitter. Detta grundas på hänsyn till gruppens behov, samt för att få en fungerande arbetsmiljö visar resultatet. Gällande elevers delaktighet om väggdekorationer, sker även det genom att elever kan ha önskemål, men lärarna, i de flesta fall, bestämmer vad som sätts upp, vilket grundas utifrån lämplighet, går att utläsa av resultatet. Jedeskog (2007), Pramling Samuelsson & Sheridan (1999), Gudmundsson (1997) och Björklid (2005) framhåller vikten av elevers delaktighet och inflytande i sin arbetsmiljö, dels för betydelsen att skapa en meningsfull lärandemiljö och dels för elevdemokrati. Vygotskijs teori om tillgång till kreativitet, belyser individens möjlighet att vara kreativ och delaktig av förändringar i lärandet, vilket gynnar lärandet enligt Strandberg (2006). Detta kan tolkas som att elever är relativt begränsade över sitt inflytande i sin arbetsmiljö. Lärarens beslut kan behövas i dessa åldrar för att utforma en miljö som tillgodoser samtliga elevers behov, samtidigt som eleverna har möjlighet att bidra med egna förslag vilket resultatet visar.

5.2.4 Tilltalande, aktiv, inbjudande och meningsfull miljö som stimulerar till utforskande och kunskapsinhämtning

Av resultatet går att utläsa, hur lärare organiserar väggutrymmen med alster grundade på olika aspekter såsom trivsamt, föräldrars inblick i verksamheten, stöd för elevers lärande, elevers delaktighet i ett sammanhang och redovisning av elevers

arbete. Men mängden uppsatt material varierar, visar resultatet, vilket grundas på motiv som att motverka ett rörigt intryck och okoncentration, eller att stödja elevers lärare. Enligt Reggio Emilia pedagogiken är alster på väggar av vikt för att synliggöra verksamheten och lärande, för både barn, föräldrar och pedagoger (Dahlberg & Åsen 2005), samt Freinet pedagogiken betonar att klassrumsmiljön skall avspegla vilka elever som finns i verksamheten (Nordheden 1995). Detta kan bero på lärares syften med väggutrymmen och vilken funktion dessa skall fylla.

Resultatet vittnar om att lärare poängterar vikten av en strukturerad, ordnad, harmonisk och ren arbetsmiljö, som syftar på att det gynnar elevers lärande. En harmonisk och lugn miljö påpekar Gudmundsson (1997) vikten av. Detta kan tolkas som att ett gynnsamt lärandeklimat grundas utifrån en strukturerad miljö. Trivsamt, visar resultatet, att samtliga lärare poängterar vikten av, som ges uttryck för på olika sätt i utformningen av klassrummet, genom exempelvis prydnadsaker eller genom organisering. Lärares personliga uppfattning om vad som gör ett klassrum trivsamt, speglas i hur de utformar miljön, kan tolkas genom detta. Flertalet lärare, anser att för mycket stimulans i klassrumsmiljön leder till okoncentrerade elever och därmed ett försämrat lärande. Medan en lärare anser att mycket stimulans både på väggar och med materialtillgänglighet stimulerar lärandet, kan utläsas av resultatet. Björklid (2005) anser att miljön skall ge ett ordnat och rofyllt intryck, samtidigt som den skall stimulera, inspirera och motivera. Skantze (1989) poängterar vikten av en meningsfull miljö som barn kan identifiera sig med som tillåter både kroppslig och sinnlig utforskning. Hur mycket stimulans det finns i klassrummet kan bero på lärares eget förhållningssätt, i relation till elevers lärande.

Den estetiska kvalitén i klassrummet är av betydelse för elevers lärande anser de flesta lärare, visar resultatet, vilket Björklid (2005) framhåller påverkar elevers välbefinnande och koncentrationsförmågan. I Waldorfskolors inomhusmiljö är estetiken av stor vikt då milda färger, inredning är väl valt och miljön upplevs som vacker, trygg och ombonad enligt Lindholm (2005). Av resultatet går att utläsa att en lärare anser att belysning, ventilation och ljudnivå har större inverkan på lärandet än den estetiska kvalitén. Torstensson (1996) anser att faktorer som lokalens storlek, luft och ljudkvalitet samt belysning påverkar lärandet, därför spelar lärarens utformning av klassrummet mindre roll. Detta kan tolkas som att en tilltalande miljö är gynnsam för elevers lärande, vilket lärare kan påverka, men aspekter som ytor, luft och ljudkvalité är dock faktorer som påverkar elevers lärande och dessa är opåverkbara faktorer för lärare.

5.2.5 Disciplin och kontroll

Av resultatet konstateras att två och två placering av elever är vanligast i klassrummet och oftast pojke och flicka. Denna placering grundas på elevgruppens behov och storlek, samt utifrån disciplinära syften, visar resultatet. Jedeskog (2007) menar att två och två placering av elever kan vara ett sätt att få kontroll över eleverna och förebygga störande inslag, då ögonkontakten med eleverna underlättas. Pojke och flicka placering kan bero på traditionella könsmonster då flickor ”håller ordning” på pojkar. Resultatet vittnar om att flertalet lärare föredrar bänkar för eleverna, framför bord och hurtsar för elevernas förvaring, då det minskar både spring och rörigheten i klassrummet. Av resultatet går att utläsa att samtliga lärare anser att en strukturerad och praktisk klassrumsmiljö är att fördrö, för att underlätta trafiken i klassrummet samt för att spara tid, vilket Stensmo (1997) framhåller som fördelaktiga aspekter för

arbetsmiljön. Detta kan bero på stora elevklasser och lärarens tillvägagångssätt att skapa en god arbetsmiljö.

Resultatet visar att de lärare som inte har tillgängligt material i klassrummet grundas på stort elevantal, då det bidrar till för mycket spring i klassrummet, samt även att det mesta materialet redan finns i elevers bänkar. Björklid (2005) menar på att dagens ökade elevantal kan bli ett dilemma i klassrummen.

Resultatet visar att det kan vara problematiskt att stödja olika lärstilar, då stödet inte fyller den funktion som det var avsett för, utan mer kan bli ett störande moment. För att förhindra detta, menar Boström & Svantesson (2007) att gemensamma ordningsregler är fördelaktigt. Detta kan tolkas som att gemensamma ordningsregler bör utformas tillsammans med eleverna för att förhindra att det missbrukas.

5.2.6 Skolans ekonomiska och fysiska resurser

Av resultatet går att utläsa att skolans ekonomiska och fysiska resurser påverkar lärares utformning och möjligheter i verksamheten, gällande tillgång till arbetsutrymmen, klassrummets storlek samt utrustning. Ogden (2003) påpekar att skolans ekonomiska och fysiska resurser är aspekter att ta hänsyn till vid utformningen av klassrumsmiljön. Detta kan tolkas som en opåverkbar aspekt då lärare utformar klassrumsmiljön, vilket kan sätta hinder för läraren.

5.2.7 Tidsresurser

Resultatet vittnar om att hälften av lärarna anser att tidsbrist är en faktor att ta hänsyn till vid utformningen av klassrumsmiljön. Detta kan bero på lärares redan belastade arbetsschema och klassrummets utformning, kan då bli en lägre prioritering.

5.3 Finns det skillnader i utformningen av den fysiska klassrumsmiljön och lärares pedagogiska tankar bakom dessa, mellan årskurs ett till tre och mellan årskurs fyra till sex, i sådana fall vilka?

Av resultatet går att utläsa att de skillnader som uppmärksammas mellan de yngre åren, årskurs ett till tre, och mellan de äldre åren, årskurs fyra till sex, är elevernas möbler, då bord är vanligast i de yngre åren och bänkar i de äldre åren, visar resultatet, vilket även Jedeskog (2007) belyser som vanligast. Samtliga lärare i de äldre åren föredrar bänkar för att förhindra spring i klassrummet visar resultatet. Detta kan bero på att elever är större till växten i de äldre åren och tar mer plats vid förflyttningar och därför kan miljön upplevas som rörigare, eller att de äldre elevgrupperna var större i antal. En mognadsaspekt i möbleringen fanns i de yngre åren, kan utläsas av resultatet, då denne lärare ansåg att eleverna ännu inte var mogna för att sitta i grupper. Till skillnad från de äldre åren då syftet var av disciplinära skäl, varför eleverna inte kunde sitta i grupp i en klass, visar resultatet. Det kan tolkas som att olika åldersmässiga faktorer påverkar elevers beteenden, vilka styr hur läraren placerar och uppfattar vad elever klarar av.

Resultatet visar att i de yngre åren uppmärksammade lärarna att eleverna är placerade så att samtliga ser läraren, vilket syftade till närkontakt, ögonkontakt vid undervisningen och elevers individuella behov. Det kan bero på att yngre elever är i behov av närhet till läraren på ett annat sätt än äldre elever och att undervisningen i de yngre åren underlättas genom närhet mellan lärare och elev. En soffa var placerad

i samtliga klassrum i de yngre åren, vilken används som en lugnhörna för läsning. I interiören finns mattor i de yngre åren men inte i de äldre, detta syftar till att användas till samlingar och lek visar resultatet. Det kan bero på att elever i de äldre åren inte har samlingar såsom de yngre eleverna har.

Angående elevers alster på väggarna går att utläsa i resultatet att det främst är elevers egna teckningar i de yngsta åren och desto äldre eleverna blir knyts alstren på väggarna mer och mer än till undervisningen. Jedeskog (2007) påpekar att desto äldre eleverna blir, desto mer anonyma blir alstren på väggarna, vilka då främst utgörs av elevers gruppredovisningar. Detta kan tolkas som att yngre elever arbetar mer individuellt och desto äldre elever blir arbetar de mer i grupp. Yngre elevers rörelsebehov, vittnar resultatet om, tar lärare hänsyn till genom materialtillgänglighet, genom en lekhörna och "röris". Detta kan tolkas att lärare är medvetna om att yngre elever enbart kan koncentrera sig kortare stunder och har större rörelsebehov.

6 Diskussion

Under denna rubrik presenteras först en metoddiskussion, därefter en resultatdiskussion.

6.1 Metoddiskussion

Då syftet med studien var att mer djupgående undersöka lärares tankar kring utformningen av den fysiska klassrumsmiljön och inte uppnå ett generaliserbart resultat, blev valet att utföra en kvalitativ studie med semistrukturerade frågor, vilket jag ansåg som den lämpligaste forskningsstrategin för att uppnå syftet med studien. Enligt Stukat (2005) är den kvalitativa forskningsmetoden lämpligast om forskaren inte är ute efter ett generaliserbart resultat.

Att ta en personlig kontakt med respektive skolverksamhet, upplevde jag som positivt då jag omgående fick svar om deltagande i studien, samt plats och tid för intervjuer kunde bestämmas med samtliga informanter. Inledningsvis i studien var syftet att intervjua sex lärare från en skolverksamhet, vilket inte blev möjligt, utan intervjuer skedde med lärare från två olika verksamheter, vilket jag upplevde berikade mitt resultat, då jag fick inblick i två skolverksamheter. Under samtliga intervjuer uppfattade jag informanterna som både trygga och bekväma i situationen och jag märkte inte av någon intervju effekt, vilket Denscombe (2000) beskriver som en negativ påverkan av intervjuaren som kan hämma informantens svar. Informanternas svar uppfattades som både ärliga och öppna, vilket kan grundas på att frågorna inte krävde något rätt svar utan enbart informantens tankar och erfarenheter, samt att fyra av informanterna har kännedom om mig sedan tidigare. Då intervjuerna utfördes personligen gav det mig möjlighet att ställa följdfrågor, både för att få ett djupare resultat, men även för att förtydliga om något var oklart, vilket stärker reliabiliteten menar Stukat (2005). Jag är medveten att reliabiliteten minskar då jag själv utgjorde en del av mätinstrumentet, men då jag utförligt beskrivit studiens syfte och tillvägagångssätt, vilket kan ligga till grund för en ny studie ökar därmed reliabiliteten enligt Denscombe (2000).

Urvalet för studien uppfattar jag som relevant och lämpligt för att syftet med studien skulle uppnås. Då urvalet utgjordes av ett icke-sannolikhetsurval som Denscombe (2000) beskriver, kunde jag medvetet välja ut de informanter som skulle kunna bidra

till studien, vilket grundades på årskursen som informanten var verksam i. Enligt Stukat (2005) innebär validitet om forskaren har undersökt det som forskningen syftade att undersöka. Det upplever jag har gjorts, då jag har bearbetat litteratur, genomfört intervjuer och informanterna var relevanta för studien. Jag har bearbetat insamlade data samt analyserat och tolkat resultatet gentemot tidigare forskning. Därigenom har forskningsfrågorna besvarats och syftet med studien uppnåtts, vilket ger en god validitet anser jag.

6.2 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur lärare utformar den fysiska klassrumsmiljön och de pedagogiska tankar som ligger till grund för detta, samt jämföra eventuella skillnader i detta mellan årskurs ett till tre, och mellan årskurs fyra till sex. Sex lärare intervjuades i studien.

De slutsatser som framkom i studien är att klassrummets utformning utgörs huvudsakligen av möblering av elevers bänkar eller bord, där den vanligaste möbleringen visades vara rader om två elever vända framåt mot tavlan. Andra faktorer som lärare organiserar i klassrumsmiljön är, olika väggprydnader, bland annat elevers alster, prydnadssaker, en del dukar och gardiner, hyllor med litteratur och diverse arbetsmaterial. Tekniska hjälpmedel och whiteboards är andra faktorer som finns i klassrum. Den beskrivning som lärarna gav av, hur de utformar klassrumsmiljön upplever jag som beskrivningen av ett traditionellt klassrum i en skolverksamhet, vilket kan kopplas till Jedeskogs (2007) framställning av en klassrumsmiljö. Detta får mig att fundera över Freinet pedagogiken som Nordheden (1995) återger, att lärare bör möblera ”så att det passar barnens verksamheter och inte ha möblering som styrs av kontroll och förmedlingspedagogik” (s. 29). Innebär det att ett traditionellt skolklassrum skulle ersättas av flera rum som inspirerar till olika aktiviteter, som även Vygotskij förespråkar, för att skapa den optimala lärandemiljön? Å andra sidan har lärarrollen förändrats i dagens skolverksamhet och katedrar är inte längre placerad längst fram i klassrummen som en maktsymbol, där den auktoritära läraren förmedlar den rätta kunskapen. Jag tolkar det som att dagens pedagogik är mer en ”samtalspedagogik”, där elevers åsikter och erfarenheter synliggörs och lärarrollen blir mer en handledanderoll som genom, bland annat, samtal visar olika sätt och möjligheter att närma sig lösningar. Enligt läroplanerna skall klassrumsmiljön vara stimulerande för lärande och utveckling, där elever får utveckla både sitt eget sätt att lära och lärande i samspel med andra. Detta är av stor vikt att ha i åtanke vid utformningen av klassrumsmiljön, då samhället efterfrågar problemlösande, reflekterande, kreativa medborgare som har förmåga att samarbeta med andra. Vygotskijs teori om lärande, stödjer dessa aspekter påpekar Strandberg (2006).

Vid utformningen av klassrumsmiljön finns faktorer som lärare inte kan påverka men ändå måste ta hänsyn till, vilket har framkommit av studien. Dessa opåverkbara faktorer är elevantalet i klassen, klassrummets storlek, skolverksamhetens fysiska och ekonomiska resurser. Dessa faktorer nämns även av Stensmo (1997) och Ogden (2003), att lärare måste ta hänsyn till vid utformningen av klassrumsmiljön. Med färre antal elever i klassrummen skulle möjligheten finnas för lärare att lättare kunna ändra möbleringen och det skulle även ge klassrummet mer yta för olika aktiviteter. Precis som Björklid (2005) anser jag att det stora elevantalet i dagens klassrum kan bli ett dilemma vid utformningen av klassrummet. Flertalet lärare använder sig dock av andra arbetsområden visar resultatet, om möjligheten i skolverksamheten finns.

De pedagogiska tankar som ligger till grund för hur lärare utformar klassrumsmiljön grundas utifrån olika syften visar resultatet. Klassrummets utformning speglar även lärarens pedagogiska förhållningssätt och hur lärare upplever att elevers lärande stöds och stimuleras på bästa sätt, anser jag. Å andra sidan kan tidsbrist och den ekonomiska aspekten sätta vissa hinder för utformningen, för hur lärare egentligen skulle vilja utforma klassrumsmiljön, visas i resultatet.

Studien visar att lärare möblerar klassrummet utifrån syften såsom elevers behov, att det gynnar samarbete eller utifrån disciplinära syften. En aspekt som framkom av resultatet var att ommöblering bidrar till att elever lär känna varandra i klassen, vilket jag upplever som stärkande för gruppgemenskapen och kan fungera för att motverka utanförskap.

Struktur, ordning och reda i klassrumsmiljön är viktigt för samtliga lärare visar resultatet, även trivsamt poängteras. De flesta lärare anser även att miljön inte får vara rörig och med för mycket stimuli, vilket distraherar eleverna och påverkar lärandet negativt. Detta kan även, till viss del, ligga till grund för hur lärare arrangerar miljön med tillgängligt material och andra dekorationer tolkar jag av resultatet. Enligt Björklid (2005) ska en miljö både ge ett ordnat intryck samtidigt som den skall vara inspirerande och stimulerande. Kan denna kombination vara svår att tillmötes gå i skolverksamheter med stora elevantal och begränsade ytor i klassrummen?

Lärares medvetenhet om elevers olika lärstilar och individuella behov visar resultatet, att lärare tar hänsyn till, på olika sätt och i olika omfattningar. Detta resultat uppfattar jag som mycket positivt, då det är viktigt att miljön utformas och erbjuder olika förutsättningar för olika lärstilar och behov, för att underlätta elevers lärande. Jag anser att detta är av stor vikt att ta hänsyn till och uppmärksamma i verksamheten, då människor tar till sig kunskap på olika sätt, vilket även Gudmundsson (1997) påpekar. En väl genomtänkt och utformad arbetsmiljö främjar lärande.

Elevers delaktighet och inflytande i utformningen av klassrumsmiljön, visar resultatet, att det var relativt begränsat för eleverna. Men å andra sidan genom att eleverna får ge önskemål om en förändring, kan det upplevas av eleverna som en påverkan. Lp094 förespråkar elevers rättigheter till delaktighet och inflytande över sin arbetsmiljö. På vilket sätt lärare tar hänsyn till det i skolverksamheten, är individuella ställningstaganden, men tonvikt bör alltid vara att uppmuntra elevers inflytande, ansvar och delaktighet. Detta för att utforma en arbetsmiljö som är meningsfull och som stimulerar och motiverar elever i sitt lärande. Jedeskog (2007), Pramling Samuelsson & Sheridan (1999), Gudmundsson (1997) och Björklid (2005) förespråkar elevers delaktighet i sin arbetsmiljö.

De slutsatser som framkommit av denna studie, huruvida lärares utformning av klassrumsmiljön och de pedagogiska tankar som ligger till grund, skiljer sig mellan de yngre respektive de äldre åren. Det har framkommit av resultatet att skillnaderna är elevernas möbler, soffor placerade i de yngre årens klassrum, rörelsebehovet uppmärksammas mer i de yngre åren samt vikten av en placering så att alla elever ser läraren. Viss interiör såsom en samlingsmatta i de yngre åren samt väggytornas utformning, där elevers alster utgörs av teckningar i det lägsta året, till att alstren mer knyter an till undervisningen och slutligen i det äldsta året, utgörs mer av anonyma

gruppredovisningar, vilket Jedeskog (2007) uppmärksammat i sin artikel. De skillnader som framkommit av resultatet tolkar jag som mestadels åldersmässiga skillnader som grundas på att elever har olika behov och undervisningsformer i olika åldrar.

I de yngre åren är rörelsebehovet större, vilket resultatet visar att lärare är medvetna om. Detta anser jag är av stor vikt att ta med i både planeringen och ständigt ha i åtanke i skolverksamheten, då yngre elever endast klarar av att koncentrera sig sju minuter i taget innan de tappar fokus, vilket kan vara lätt att frånsa. En samlingsmatta, som resultatet visade att yngre elever har i klassrummet, kan tolkas som att yngre elever har andra klassrumsrutiner och andra behov än äldre elever. Detta väcker dock en tanke, om klassrummets yta begränsar möjligheten för äldre elever att ha en samling eller om äldre elever inte har det behovet längre? Ett syfte med att yngre elever placeras så att samtliga ser läraren syftas på undervisningen, då en lärare påpekade vikten av att eleverna ser lärarens mun tydligt, konstateras i resultatet. Detta visar lärarens goda kunskaper i sitt ämne, då det är viktigt att elever ser lärarens mun vid bokstavsinnlärning, vilket även påvisar vikten av att lärare har goda ämneskunskaper för att kunna utforma klassrumsmiljön för att stödja elevers lärande i skolverksamheten.

En reflektion som uppkommit kring elevers alster på väggarna i klassrummen, då de blir mer anonyma desto äldre elever blir, vilket Jedeskog (2007) konstaterar, är att även uppmärksamma äldre elevers behov av att finnas i ett sammanhang. Författaren beskriver att äldre elever uppfattas mer som ett kollektiv. Kan det leda till att äldre elevers förutsättningar i skolverksamheten försämras? Jag upplever att alla människor har behov av att finnas med i ett sammanhang. Att synliggöra varje enskild elev, oberoende av ålder, anser jag är viktigt för att elever skall känna samhörighet med skolan och få uppleva att de är betydelsefulla, vilket motiverar och stimulerar lärandet anser jag.

6.3 Vidare forskning

Ett förslag till vidare forskning skulle kunna vara att undersöka den fysiska klassrumsmiljön ur ett elevperspektiv. Hur uppfattar elever sin arbetsmiljö? Upplever elever att de är delaktiga och har inflytande? Hur skulle en optimal arbetsmiljö utformas utifrån elevers perspektiv? En forskning som grundar sig på elevers uppfattningar skulle kunna vara en lämplig utgångspunkt för lärare vid utformningen av klassrumsmiljön.

Referenser

Arbetsmiljöverket (2008). Tillgång på: <http://www.av.se/teman/skolan/index.aspx>, (2009, Mars)

Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö*. Kalmar: Lenanders Grafiska AB

Boström, L. & Svantesson, I. (2007). *Så arbetar du med lärstilar – nyckeln till kunskap och individualisering*. Jönköping: Brain Books AB

Dahlberg, G. & Åsen, G. Loris Malaguzzi. (2005). Den pedagogiska filosofin i Reggio Emilia. I A. Forsell (RED.), *Boken om pedagogerna* (s. 188-210). Stockholm: Liber AB

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Egidius, H. (2005). *Att vara lärare i vår tid*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

Gudmundsson, C. (1997) *Lärorummet*. Falun: Scandbook

Jedeskog, G. (2007). Klassrummets scenografi. I K. Granström (Red.), *Forskning om lärares arbete i klassrummet* (s. 109-125). Stockholm: Myndigheten för Skolutveckling

Kadesjö, (2001). *Barn med koncentrationssvårigheter*. Stockhom: LiberAB

Nordheden, I. (1995). *Verkligheten som lärobok – om Freinetpedagogiken*. Stockholm: Liber AB

Ogden, T. (2003). *Social kompetens och problembeteenden i skolan*. Stockholm: Liber AB

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur

Skantze, A. (1989). *Vad betyder skolhuset? Skolans fysiska miljö ur elevernas perspektiv studerad i relation till barns och ungdomars utvecklingsuppgifter*. Stockholm: Akademitryck AB

Stensmo, C. (1997). *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plughästar och fusklappar*: Nordstedts Akademiska Förlag

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

Torstensson, O. (1996). Lokaler och utrustning – inre krav och yttre förutsättningar. I Lärarnas Riksförbund (RED), *Möjligheternas skola – lärarroll i förändring* (s. 44-47). Stockholm: Modintryck

Vetenskapsrådet. (2007). Tillgång på: <http://www.vr.se>. (2009, Mars)

Bilaga 1- Frågeguide

1. Hur organiserar och utformar du den fysiska klassrumsmiljön?
2. Vilka pedagogiska tankar ligger till grund för detta?
3. Hur ser du på sambandet mellan elevers lärande och den fysiska klassrumsmiljön?
4. Anser du att den fysiska klassrumsmiljön kan tillgodose elevers olika behov och lärstilar? I sådana fall, på vilket sätt?
5. Deltar eleverna i planeringen och utformningen av klassrumsmiljön?
6. Varierar du miljön under läsåret? I sådana fall utifrån vilka motiv?
7. Anser du att den estetiska kvalitén i klassrummet har betydelse för elevers lärande?

Bilaga 2- Missivbrev

Västerås 2009-02-09

Hej!

Mitt namn är Jenny Malmquist Adorno. Jag har börjat min sista termin på lärarprogrammet, med inriktning mot grundskolans tidigare år, på Mälardalens högskola i Västerås och jag ska skriva mitt examensarbete inom ämnesområdet pedagogik. Jag är intresserad av hur lärare tänker kring utformningen av den fysiska klassrumsmiljön, vilket jag anser kan berika mina kunskaper inför min framtida yrkesroll, därför har jag valt att fördjupa mig i detta område.

Syftet med denna studie är att ta reda på hur lärare utformar den fysiska klassrumsmiljön samt de pedagogiska tankarna som ligger till grund för detta.

Er medverkan är viktig för mitt arbete, men naturligtvis är deltagandet helt frivilligt och du har rätt att när som helst avbryta din medverkan. Allt intervjumaterial kommer garanterat att behandlas konfidentiellt.

Ditt deltagande är mycket värdefullt för mitt arbete och jag hoppas på ditt deltagande! Tack för att du tog dig tid att läsa detta brev.

Om du har några funderingar eller frågor kring arbetet så hör gärna av dig till mig eller min handledare.

Jenny Malmquist Adorno
Tfn: xxx-xx xx xxx eller xxx-xx xx xx

Min handledare på Mälardalens högskola:
Kamran Namdar
Tfn: xxx-xx xx xx

Med vänliga hälsningar
Jenny